

ગીતસંગ્રહ

૧૪૩૩૬

પ્રકાશક
ચરોતર એજ્યુકેશન સોસાયટી
આણંદ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૩૩૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગીતસંગ્રહ

વિષય ૬ - ૧૨૧

સ્વ. અમ્બાલાલ કાળીદાસ પટેલ સ્મારક

ગીતસંગ્રહ

સંગ્રાહક

સીતારામ નથુભાઈ

પ્રકાશક

ચરોતર એજ્યુકેશન સોસાયટી

આણંદ

પ્રથમ આવૃત્તિ : પ્રત ૧૦૦૦ : ૧૯૮૩

બીજી આવૃત્તિ : પ્રત ૨૦૦૦ : ૧૯૮૪

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૪૩૩૬
સૂચના

પાટીદાર જ્ઞાતિની બહેનો માટે 'ગીતસંગ્રહ' ની કિંમત એક આનો અને બીજી જ્ઞાતિની બહેનો માટે બે આના રાખવામાં આવી છે. જમને પોસ્ટથી આ સંગ્રહ મંગાવવો હોય તેવી પાટીદાર બહેનોએ બે આનાની અને બીજી બહેનોએ ત્રણ આનાની ટિકિટો મોકલી આપવી.

મુદ્રણસ્થાન : આદિત્ય મુદ્રણાલય : રામખડ રોડ : અમદાવાદ

મુદ્રક : ગજનન વિશ્વનાથ પાઠક

નિવેદન

કવિશ્રી ન્હાનાલાલ સાચું જ કહે છે કે “ ગુર્જર સુન્દરીના ગરબા ભરતખંડમાં અનુપમ છે, જગતભરમાં અનુપમ છે ” પહેલાં શરદની મીઠી ચાંદનીમાં અને વસંતની શીળી જ્યોત્સ્નામાં ગામડાંનાં નરનાર ગરબા અને રાસથી ખેતીનો થાક ઉતારતાં. જીવનસંગ્રામની મુશીબતો તે વખતે આજના જેવી નહોતી અને પ્રજામાં ઉત્થાસ હતો એટલે ગરબા અને રાસ આપોઆપ પ્રજાજીવનમાં ઓતપ્રોત થઈ ગયાં હતાં.

પણ આજે શું ? જીવનની હાડમારીઓ વધી છે. સ્ત્રીઓનાં શરીર અનેક કારણોને લઈને દુર્બળ બન્યાં છે; પુરુષોના શરીરમાં પહેલાંના જેટલી તાકાત રહી નથી. પ્રજાજીવન અનેક ચિન્તાઓથી ગુંગળાઈ જતું દેખાય છે. પ્રજામાં પહેલાંના જેવો ઉત્થાસ નથી અને તેથી નિર્દોષ વિનોદો વિસારે પડતા ગયા છે અને પરિણામે કવિ ખખરદાર કહે છે તેમ “ આપણા ગરબાઓની હૈયા હલાવતી હોંચ તંથા આપણા રાસડાઓની તાલભર છલંગો બૂલાતી અને નિર્મોહ્ય થતી ગઈ, આપણું કંઠસ્થ સાહિત્ય, આપણી અનુભવરસિક લોકકથા, આપણાં ગૃહભાવકૃણાં લોકગીત વગેરે સર્વ ધીરે ધીરે અદશ્ય થતું ચાલ્યું. ”

સમાજની સંસ્કૃતિ જાણવાનું અને સાચવવાનું એક સાધન તેનું કંઠસ્થ સાહિત્ય છે. એ સાહિત્ય ચાંદનીમાં વારતહેવારે અને ખાસ કરીને નવરાત્રિમાં ગવાતા ગરબા અને રાસથી આજ સુધી ગૂંજરાતમાં સચવાઈ રહ્યું પણ ચિન્તાઓ વધવાને લીધે એ વિનોદ-પ્રસંગો પ્રજાજીવનમાં ઓછા થતા ગયા અને તેથી એ કંઠસ્થ સાહિત્ય પણ વિસરાતું ચાલ્યું.

હિન્દમાં નવયુગની ઉપા ઉગી છે એટલે હવે પ્રજના મૃતપ્રાય થયેલા એ વિનોદપ્રસંગો સજીવન કરવાના પ્રયત્નો સ્થળે સ્થળે થઈ રહ્યા છે. એ નૂતન હિન્દને અનુકૂળ થાય તહેવા ગરબા અને રાસ પ્રજાજીવનમાં ફરીથી પોતાનું સ્થાન લઈ હિન્દના ભાવી જીવનને રસાળ કરે અને લુપ્ત થતા નિર્દોષ વિનોદ અને સંગીત પ્રસંગો પાછા સજીવન થાય એ હેતુથી સ્ત્રીઓને ઉપયોગી આ સંગ્રહ સ્વ. અંબાલાલ કાળીદાસ પટેલ સ્મારક ફંડ-માંથી ટ્રસ્ટ ફંડની શરતો પ્રમાણે પાટીદાર જ્ઞાતિના હિત માટે પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે.

‘ ગીતસંગ્રહ ’ની પહેલી આવૃત્તિ ગઈ સાલ પ્રકટ કરવામાં આવી હતી પણ ટુંક મુદતમાં જ તે બેંચાઈ ગઈ એટલે આ વર્ષ તહેમાં મુધારા વધારા કરેલી આ બીજી આવૃત્તિ પ્રકટ કરવામાં આવે છે.

જે જે કવિઓનાં ગીત આ સંગ્રહમાં પ્રકટ કરવામાં આવ્યાં છે તે સહુનો આભાર માનવાની આ તક લઉં છું.

ચરોતર એન્ડુકેશન સોસાયટી, } આશાભાઈ નરસિંહભાઈ પટેલ
આણંદ, દુર્ગાષ્ટમી, ૧૯૮૪ } સંકેટરી

અનુક્રમણિકા

નંબર	નામ	પાન
૧	સખીએને સખોધન	૧
૨	રાસ મન્દિરે	૩
૩	મહાદેવજીનો ગરબો	૪
૪	સાત સમુદ્રની વા'લે ગોળી રે કીધી	૪
૫	હાં રે દાણુ માગે	૫
૬	પ્રણય-કલ્લહ	૬
૭	હરિ વેણુ વાય છે	૭
૮	મારા પ્રભુજીને પાંચસે પાંકડાં	૮
૯	આ શો રૂડો બંસી બટનો ચોક	૯
૧૦	મોહન માયા લગાડી	૧૦
૧૧	ગેડી દડે ...	૧૧
૧૨	ગોપી અને દાણી વચ્ચે ઝગડો	૧૩
૧૩	ધન્ય આજની ધડી રળિયામણી	૧૫
૧૪	દળ હાલ્યાં ને વાદળ ઉમટ્યાં	૧૫
૧૫	આશા ભર્યાં અમે આવીયાં	૧૬
૧૬	મીરાંશુંગાર	૧૭
૧૭	ઉણી અરજ કરે મીરાં રાંકડી રે	૧૭
૧૮	વાંસળી	૧૬
૧૯	વાંસલડી	૨૦
૨૦	વેરણુ વાંસલડી	૨૧

૨૧	વલોણું	૨૨
૨૨	ફૂલડાં કટોરી	૨૨
૨૩	સ્વપ્નાં	૨૩
૨૪	સંભારણાં	૨૪
૨૫	મુજ ગામડે	૨૬
૨૬	જનની	૨૭
૨૭	વીરાનાં વારણા	૨૮
૨૮	ભાણી	૨૯
૨૯	વાલ્યમનાં વેણુ	૩૧
૩૦	મનામણાં	૩૨
૩૧	સાસુ	૩૩
૩૨	તલવારનો વારસદાર	૩૪
૩૩	ચાંદલિયો	૩૬
૩૪	કુટુંબ વત્સલતા	૩૭
૩૫	મેંદી રંગ લાગ્યા રે	૩૮
૩૬	ફૂલની પાંખડી	૩૯
૩૭	ગૃહ દેવીઓનું મંગલ ગીત	૪૧
૩૮	સખીને આમંત્રણ	૪૨
૩૯	રામનામ	૪૨
૪૦	હૈયાસૂનાં	૪૩
૪૧	આજે ઉત્સવ રાષ્ટ્રદેવનો	૪૫
૪૨	પંદર તિથિઓ	૪૫
૪૩	પંદર તિથિઓ	૪૭
૪૪	લાલજના મહિના	૪૮

૪૫	નંદલાલના મહિના	૫૦
૪૬	એક યુગલનું સ્વાર્પણ	૫૨
૪૭	જસમાની ગરબી	૫૪
૪૮	મહાકાળીનો ગરબો	૫૮
૪૯	જળ ભરવાને ચાલો રે !	૫૯
૫૦	હુંડી	૬૦
૫૧	બંસીની ધૂન	૬૨
૫૨	તળાવડી	૬૩
૫૩	વર્ષાનો રાસ	૬૪
૫૪	શરદનો રાસ	૬૫
૫૫	કોચલડી	૬૬
૫૬	ચંદ્ર અને ધરણી	૬૭
૫૭	સેવાનાં સન્ત	૬૮
૫૮	વાદળી ધૂમે છે	૬૯
૫૯	બ્રહ્મનાદ ગાળે	૭૦
૬૦	મહેમાનોને પ્રાર્થના	૭૧

ગીતસંગ્રહ

સખીઓને સંબોધન

૧

આવો આવોને સખીઓ ! આજ રસતાળી પાડી,
કાંધે ગજવો આપણી બહેન ! આ ગુર્જરી વાડી.
હરિણી શી ચંચળ વાન, નાનુકે ને નમણી,
ફૂલની કળી સમ મુકુમાર સૂરતની રમણી !
જાગે છટાભરી, સોહાગ તપે મુખ, મુગ્ધકર,
શુભ વડોઢરાની વેલ સરિખી ઓ ચતુરા !
રૂડી ઠરેલ યુદ્ધિ વિશાળ સમજી ને શાણી,
મુજ અમઢાવાઢની બહેન ! ઘરરખુ ઓ ગૃહિણી !

નિજ ઉરના વિવિધ વિલાસરંગે રંગેલી
 મુંબઈની મોહનરૂપ સખિ ! ઓ અલબેલી !
 અમૃતશા મીઠું બોલ, પણ જ્ઞાને અધુરી,
 ઓ કોકિલકંઠી નાર હાલારની મધુરી !
 છે સુંદર રસિક ઉદાર, સહુ ભગિની આવો,
 ગુર્જર જનનીની જેહ કુવરીઓ કહાવો.
 જ્યાં સિંહણ નિજ મન્તાન ધવરાવે બળે,
 જ્યાં સાગર ઉછળે નીર મોતીની પાળે;
 જ્યાં પ્રેમભક્તિનાં ગાન ભક્તજને ગાયાં,
 જ્યાં સ્થળ સ્થળમાં ઇતિહાસ ચૂરના સોહાયા;
 એ અફઘુત દેશની બાળ, રમરીને વીર સતી,
 સૌરાષ્ટ્ર તણી સન્નાર ! પધારો ભાવવતી.
 તેજસ્વી, મહડોલન્ટ, જલની લદાગી જશી,
 આવોને કચ્છની કોડભરેલી યુવત ! હશી.
 આવો આવોને સાહ્યર ! આજ રસટહુકે ગુંજે,
 કંઈ ગજવો ગમતે ગીત નિજ ગુર્જરી કુંજે.
 આ તમ ઠાજે બરી છાબ ગીતનાં ફૂલડાંની,
 દ્યો સત્કારો રત્નબાળ ! એટલી મહેમાની.
 છે મુજ કુત્રની એ રીત, તાતે શિખવી ભલી,
 દ્યો, ચરણ ધરૂં છું ખડેન, વીરની વીરપસલી.

રાસમન્દિરે

૨

જહેનાં ! પધારો રાસમન્દિરે લોલ,

રાસના વિલાસ અણમૂલ જો !

જહેનાં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

મન્દિર શણગાર્યું સ્નેહ કૂતડે રે લોલ;

મુન્દર છે શબ્દ સુવાસ જો !

જહેનાં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

બુલે તોરણ સૂર તાલનાં રે લોલ;

જળકે મ ભિન્ન સમ ભાવ જો !

જહેનાં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

નીતિ કુંકુમ ભર્યું આંગણું રે લોલ;

પૂરી રંગોળી સફ્રોધ જો !

જહેનાં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

આશા ભરી મ્હારી જહેનડી રે લોલ;

આશા ભર્યાં મારા રાસ જો !

જહેનાં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

મહાદેવજીનો ગરબો

૩

પીતળને લોટા રે ઉમિયા જળે ભર્યા રે લોલ,
 દાતણ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
 શિવ મહાદેવનો રે લોલ.
 ત્રાંબા ને કુંડીઓ રે ઉમિયા જળે ભરી રે લોલ,
 નાવણ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
 ચીનાઈ ને ખ્યાલા રે ઉમિયા તેલે ભર્યા રે લોલ,
 મરહન કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
 રાંધીને રસોઇયો ઉમિયા થાળે ભરી રે લોલ,
 લોજન કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
 પાન ને સોપારી ઉમિયા એલચી રે લોલ,
 મુખવાસ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
 ઢાળ્યા રે ઢાલિયા ઉમિયા અનિ ઘણા રે લોલ,
 પોઢણ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે

સાત સમુદ્રની વાલે ગોળી રે કીધી

૪

સાત સમુદ્રની વાલે ગોળી રે કીધી,
 મેરૂ પર્વત રવાયો રે લોલ,
 આજ મારે વલોણાવાર છે રે લોલ.
 માતા જસોદાજી તમારા કા'નને,
 મહીડાં વલોવવાને મેલો રે લોલ.

આજ

એક ઠેર કા'નજી કાળા વલોવે,
 બીજી ઠેર રાધિકાજી ગોરાં રે લોલ. આજઁ
 બલે મળ્યો મહેતા નરસૈંનો સ્વામી,
 ગોપિયું આનંદ પામી રે લોલ. આજઁ

હાંરે દાણુ માગે

હાંરે દાણુ માગે રે દાણુ માગે,
 હાંરે તારી મીઠીના ખોલ બાણુ વાગે રે. દાણુ માગેઁ
 હાંરે કા'ન કીયા મુલકનો સુખો,
 હાંરે કા'ન મારગ વચ્ચે ઉલો રે. દાણુ માગેઁ ૧
 હાંરે કા'ના કીયા મુલકનો રશિયો,
 હાંરે મારા મારગ વચ્ચે વશિયો રે. દાણુ માગેઁ ૨
 હાંરે કા'ન કીયા મુલકનો દાણી,
 હાંરે કા'ન મારી નવરંગ ચુંદડી તાણી રે. દાણુ માગેઁ ૩
 હાંરે કા'ન કીયા મુલકનો મહેતો,
 હાંરે કા'ન મારગ વચ્ચે રહેતો રે. દાણુ માગેઁ ૪
 હાંરે કા'ન જળ જુમનાને આરે,
 હાંરે એમાં કોણુ જીતે ને કોણુ હારે રે. દાણુ માગેઁ ૫
 હાંરે કા'ન નથી સાકર નથી મેવા,
 હાંરે ખાટી છાશમાં શું આવ્યો લેવા રે, દાણુ માગેઁ ૬
 હાંરે મહેતા નરસૈંના સ્વામીને વારી,
 હાંરે ગૌ ગોવાળીઆમાં ચારી રે. દાણુ માગેઁ ૭

પ્રભુચ-કલહ

પ્રભુજી વનમાં ચારે ઘેન, વગાડે રૂડી વાંસળી રે લોલ
 રાધા ગોરી ભાતડીયાં લઈ જાય, ચલાણે ચોળ્યાં ચૂરમાં રે લોલ
 પ્રભુજી ક્યાં રે ઉતારે ભાત કે ક્યાં બેસી જમશે રે લોલ
 રાધા ગોરી આસોપાલવને ઝાડ કે ફંતી છાંયડી રે લોલ
 રાધા ગોરી ત્યાં ઉતારે ભાત કે ત્યાં બેસી જમશું રે લોલ
 રાધા ગોરી ડુંગર ચડીયલ ઘેન કે ઘેન પાછી વાળજે રે લોલ
 પ્રભુજી તમારી ચારેલ ઘેન કે અમ થકી નહિ વળે રે લોલ
 પ્રભુજીને ચટકે ચડીયલ રીસ કે જમતા ઉઠીયા રે લોલ
 મારી મારી અવળી સવળી ઠાંડ કે ડાળા પગની મોજડી રે લોલ
 રાધાજીને ચટકે ચડીયલ રીસ કે ભોગળ ભીડીયાં રે લોલ
 ઝીણા ઝરમર વરસે મેઘ પ્રભુ ભીંજાય બારણે રે લોલ
 રાધા ગોરી ઉઘાડો જોડ કમાડ પ્રભુ ભીંજાય બારણે રે લોલ
 જાલ જાલ માનેતીને મો'લ કે આંહી શીઘ્ર આવીયા રે લોલ
 જાશું જાશું માનેતીને મો'લ કે ગછી થાશે ઓરતા રે લોલ
 પ્રભુજીને આંગણ ઉંડી કુઈ કે કંકર નાંખીયા રે લોલ
 ધબકે ઉઘડયાં જોડ કમાડ કે પ્રભુની ગોને નીસર્યા રે લોલ
 કાઈ મને દેખાડો દીનાનાથ કે આપું વધામણી રે લોલ
 આપું આપું હેડા કેરો હાર કે માથા કેરી હામણી રે લોલ.

હરિ વેણુ વાય છે

હરિ વેણુ વાય છે, રે હો વનમાં,
 તેનો વ્રેહ વાદ્યો, મારા તનમાં;
 ચિત્તડામાં ચટપટી, રે હો લાગી,
 જીવણ જોવાને હું જાગી.
 રસિયાજીને રે હો રાગે,
 વ્યાકુળ ક્રીધાં છે વૈરાગે;
 ગતમત ભૂતી રે હો ગડની,
 વનમાં વાંસળી વાગી વ્રેહની.
 સેથે કાજળ, રે હો માર્યા,
 વ્રેહમાં બાળકને રે વિમાર્યા;
 ધીરજ ટળિયાં રે હો ધ્યાને,
 કંકણ નેપુર પેડ્યા કાને.
 પ્રીતે પરવશ, રે હો ક્રીધાં,
 લજ્જા લોપી, મન હરી લીધાં;
 વાલમ બોલ્યા, રે હો વનમાં,
 મુગદાસ મહાસુખ, પામ્યા મનમાં;
 હરિ વેણુ વાય છે, રે હો વનમાં.

મારા પ્રભુજીને પાંચસેં પાંકડાં

મારા પ્રભુજીને પાંચસેં પાંકડાં,
 નવસેં ધેનુ દુજે, એલા નંદના ગોવાળી.
 શેમાં દોશું ને શેમાં વલોશું,
 શેમાં છાશું કરશું, એલા નંદના ગોવાળી.
 સાત સમહર ગોળી રે કીધી,
 માંકડી કીધી ચંદનની, એલા નંદના ગોવાળી.
 નવકુળ નાગનાં નેતરાંરે કીધાં,
 મેરૂ કીધો રવાયો, એલા નંદના ગોવાળી.
 હું રે નાનકડી વલોણું બારે,
 એકલડી કેમ તાણું, એલા નંદના ગોવાળી.
 સાસુ તે મારી ગામ સધાવ્યાં,
 નણ્ણહલી રીસાણાં, એલા નંદના ગોવાળી.
 માતા જશોદા કાનુડાને મેલો,
 મહીડાં વલોવાં મારાં, એલા નંદના ગોવાળી.
 મારો તે કાન ગોપી બાળો ને લોળો,
 મહીડાંની વાત શું બણે, એલા નંદના ગોવાળી.
 એક કૈર કા'નજી કાળા વલોવે,
 એક કૈર રાધકાજી ગોરાં, એલા નંદના ગોવાળી.
 હજવે હજવે નેતરાં તાણો કાનાજી,
 નંદવાશે મારી ગોળી, એલા નંદના ગોવાળી.

નંદવાશે ગોળી, મારી ચોળી છંટાશે,
 નવરંગ ચુંકડી ભીંજશે, એલા નંદના ગોવાળી.
 એટલું કીધું, ને કા'ન રીસાઇ ચાલ્યા,
 જઇ વનરાવન વસ્યા, એલા નંદના ગોવાળી.
 ચાલો દેરાણી, ચાલો જોડાણી,
 કા'ન મનાવાને જઇએ, એલા નંદના ગોવાળી.

આ શો રૂડો બંસી બટનો ચોક

૯

આ શો રૂડો બંસી બટનો ચોક કે
 મળી મહી વેચવા રે લોલ.
 મારગ મળિયા મારા નાથ કે,
 મુજને આંતરી રે લોલ.
 ફાડયાં મારાં મહીનાં માટ કે,
 ગોરસ ઢોળીયાં રે લોલ.
 ગોપી ચાલી નંદદરબાર કે,
 ગોકુળ ગામની રે લોલ.
 વારો જશોદા તમારા કા'ન કે,
 નિત આડી ઠરે રે લોલ.
 ફાડયાં મારાં મહીનાં માટ કે,
 ગોરસ મારાં ઢોળીયાં રે લોલ.
 જશોદાને ચટકે ચઢીએલ રીસ કે,
 લટકે નીસર્યાં રે લોલ.

હાથમાં લીધી કરેણી સોટી કે,
 કૃષ્ણ કદંબ ચઢયા રે લોલ.
 ઉતરે ઉતરે મારા બાળ કે,
 કહું એક વિનતિ રે લોલ.
 માતા જશોદા તમારી આણ કે,
 ગોપી સર્વે જુઠડી રે લોલ.

મોહન માયા લગાડી

૧૦

હો કનૈયાળ રે, અમને, મોહન માયા લગાડી અલખેલાઃ
 વનમાં વેણ વગાડી અલખેલા, હો કનૈયાળ રે૦

ખંસી ખટ પનઘટ નિકટ, ગટ ચમુના ચઢવીર
 નાચે નટવર નંદના, હરિ હજધરના વીર
 લીલી લવિંગ લના શોભતીજ રે.

લીલાં વન વૃક્ષવેલ વાડિયે જ રે, મારા વાલાજ-લીલી૦

ચાલો સખી જઇએ ત્યાં જ્યાં વસે મજરાજ,
 નીર ભરંતાં પ્રભુ મળે અંક પંથ બે કાજ.
 રસિયાજ રાસ રમાડો રે અમને રસિયાજ રાસ રમાડો
 સખી રે સંધ્યાની આવી સરખી સાહેલી
 આનંદ અંગ પમાડો રે અમને રસિયાજ રાસ રમાડો.

ખંસી ખટ સમ ખટ નહિ, નંદ ધામ સમ ધામ,
 વૃંદાવન સમ વન નહિ, કૃષ્ણ નામ સમ નામ.

કા'નજીને માથે મણી જડયાં મોળીયાં રે,
 તારા મોળીયાનો ખડો ખડો ઠાઠ
 ખમા ખમા રૂપાળા કા'નને,
 કા'નજીને કાને કુંડળ હૈયે હાર
 ખમા ખમા લટકાળા કા'નને—હો કનૈયાજી રે૦

ગેડી દડે

૧૧

સોનલા ગેડીને રૂપલા દડુલીયો રે
 કાન કુંવર ગેડી દડે રમવા જાય !
 ડુંગરે ચડીને દડુલો દોટ વીયો રે
 જઈ પડ્યો જળ-જમના ભરપૂર
 જમનાજીને કાઠે કહંબ કેરાં આડવાં રે
 આડવે આડવે કાળા નાગ !
 આડવે ચડીને નાગ અઝેડીયા રે
 આ તે ક્યાંથી નાનાં બાળ !
 કાં તો તારી માતાએ તને મારીયો રે
 કાં તો તારે દાદે દીધી માળ !
 કાં તો તારે બાઈબંધે તને ભોળવ્યો રે
 કાં તો તારા વેરીએ બતાવી વાટ !

કાં તો તું બાલમાંથી બૂલો પડ્યો રે
 કાં તો તારો લપટ્યો ડાબો પગ
 કાં તો તારા છોડૂં છ'છેડીયો રે
 કાં તો તારા ઘરમાં નાર કળત.
 નથી મારી માતાએ મને મારીઓ રે
 નથી મારા દાદે દીધી ગાળ.
 નથી મારા બાઈબંધે મને ભોળવ્યો રે
 નથી મારા વેરીએ બતાવી વાટ.
 નથી હું તો બાલમાંથી બૂલો પડ્યો રે
 નથી મારો લપટ્યો ડાબો પગ.
 નથી મારાં છોડૂં છ'છેડીયો રે
 નથી મારા ઘરમાં નાર કળત.
 હું તો તારાં કમળ કુલ લેવા આવીયો રે
 ઘેર મારી માએ તેડયા જાગ
 ગેડીએ મારીને નાગ જગાડીયો રે.

x

x

x

નાગ વિના કેમ રહે એની નાગણી રે
 નર વિના કેમ રહે ઘરનાર
 કાળિનાગ નાથીને કૃષ્ણ પધારીઆ રે
 જશોદાએ મોતીએ પૂર્યા થાળ.

ગોપી અને દાણી વચ્ચે ઝગડો

૧૨

ગરબી

ગોપી—તમે અબણ્યા અમે બાણીએ રે,
મારો પાલવડો શીઠ તાણીયો રે,
તમે સમજી લો મન માંય રે, શામળિયા, વા'લા રો'ની વેગળા રે.

દાણી—નારી શું રે સમજાવે તું મુજને રે
હું તો નહીં રે જાવા દઉં તુજને રે,
વારી મરડીને રાખીશ ખાંચ રે મહિયારી, રાધા દોની દાણ રે.

ગોપી—અહ્યા ખાંહે શું મોડે શામળા રે,
તારા કરના ઉતારીશ આમળા રે,
કપડે છે કંસનું રાજ રે શામળિયા, વાલા ૧

દાણી—નારી કંસ થકી શું થાય છે રે,
એવા કંઈ રે આગ્યા કંઈ જાય છે રે,
તારા ઉરનો ઉતારીશ હાર રે મહિયારી, રાધા ૨

ગોપી—અહ્યા હેડાનો હાર તુટશે રે,
મારા માથાની લટ છુટશે રે,
મારી સાસુડી દેશે ગાળ રે શામળિયા, વાલા ૩

દાણી—નારી આળ ને ગાળ કોને ચડે રે,
નારી લેણું હોય તો તે લડે રે,
વારા ઘરમાં નથી કંઈ કામ રે મહિયારી, રાધા ૪

ગોપી—અલ્યા કામ શું કહીએ વિઢૂલા રે,
 મેં તો તુજ સરીખા બહુ દીઠલા રે,
 મેલો મેલોની મારો હાથ રે શામળિયા, વાલ્લા૦ ૫

હાણી—નારી હાથ ન મેલું તાહરો રે,
 આ બ્રાજમાં અમત્ર છે માહરો રે,
 હવે હાણુ મેલ્યાં કેમ જાય રે મહિયારી, રાધા૦ ૬

ગોપી—અલ્યા કાણી તો કાજો કહાવીઓ રે,
 મુકી મથુરાં ને ગોકુળ આવીઓ રે,
 ચારી નંદરાયની ગાય રે શામળિયા, વાલ્લા૦ ૭

હાણી—નારી ગાય ચારે શું થાય છે રે,
 આપણા બેડનાં કારજ થાય છે રે,
 એમાં મેચુલિયાં નવ હોય રે મહિયારી, રાધા૦ ૮

ગોપી—તમે મનમાં ન આણો વિઢૂતા રે,
 મેણાં માણુમને લાગે ધણાં રે,
 તમને લંપટને નહીં લાજ રે શામળિયા. વાલ્લા૦ ૯

હાણી—એવી લાજ ધરો છો સુંકરી રે,
 ત્યારે મહી વેચવા શીદ નીસરી રે,
 શીદ આવી અમારી વાટ રે મહિયારી, રાધા૦ ૧૦

ગોપી—અમે અહીંયાં તે દહાડી આવતાં રે,
 અમે જતાં તે હાણુ ચુવતાં રે,
 તમે સખી રૂઘનાથના સ્વામી રે શામળિયા, વાલ્લા૦ ૧૧

ધન્ય આજની ઘડી રળિયામણી

૧૩

હાં રે ધન્ય આજની ઘડી રળિયામણી
 હાં રે મારો વા'લો આબ્યાની
 વધામણી હો જી રે, વધામણી હો જી રે, આજની૦
 હાં રે હું તો મોતીડાના ચોક પુરાવતી,
 હાં રે મારા વા'લીડાની આરતી ઉતારતી
 હો જી રે, ઉતારતી હો જી રે, આજની૦
 હાં રે અમે ગ્યાંતાં વાલમજીને વારણે,
 હાં રે મહેતા નરસૈંના સ્વામી ઉભા બારણે
 હો જી રે, ઉભા બારણે હો જી રે, આજની૦

દળ હાલ્યાં ને વાદળ ઉમટ્યાં

૧૪

દળ હાલ્યાં ને વાદળ ઉમટ્યાં રે,
 ઐ.....ગોકુળમાં ટહુક્યા મોર,
 મળવા આવો સુંદર વર શામળા રે.
 તમે મળવા તે ના'વો શા માટે રે,
 હાં રે તમે છો રે સદાયના ચોર. મળવા આવો૦
 તમે ગોકુળ ગોંધેનુ ચારતા રે,
 હાં રે તમે ભરવાડોના બાણેજ. મળવા આવો૦
 મહેતા નરસૈંના સ્વામી શામળા રે,
 અમને સંગે રમાડ્યાં રાસ. મળવા આવો૦

આશા ભર્યાં અમે આવીયાં

૧૫

આશા ભર્યાં અમે આવીયાં ને મારે વા'લે રમાડયાં શસ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

શરદ પૂનમની રાતડી ને પેલો ચંદ્ર ચડ્યો આકાશ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

ઉતારા દેશું ઓરડા રે એને દેશું મેડી કેરા મહોલ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

હાતણુ દેશું હાડમી રે એને દેશું કણેરી કામ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

નહાવણુ દેશું કુંડિયું રે એને દેશું નદીકેરાં નીર રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

ભોજન દેશું લાપશી રે એને દેશું કઢીએલ દૂધ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

મુખવાસ દેશું એલચી રે એને દેશું પાન પચાસ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

પોઠણુ દેશું ઠાલીઆ રે એને દેશું હીંટાળાખાટ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

મીરાંશૃંગાર

૧૬

(ઢાળ : ક્યાં ગયો રે પેલો મોરલીવાળો ?)

મુજ અબળાને મોટી મીરાંત, બાઈ ! શામળો ઘરેલું મારે સાચું રે.
વાળી ઘડાવું વિઠ્ઠલ વર ઠેરી, હાર હરિનો મારો હાથે રે;
ચિત્ત માળા, ચતુરભુજ ચૂડલો, શીઠ સોની ઘેર જઈએ રે ? મુજ
ઝાંઝરિયાં જગજીવન કેરાં, કૃષ્ણજી કલાં ને કાંળી રે;
વિંછુવા ઘૂઘરા રામનારાયણના, અણવટ અંતરબામી રે. મુજ
પેટી ઘડાવું પુરુષોત્તમ ઠેરી, ત્રિકમ નામનું તાળું રે;
કુંચી કરાવું કરુણાનંદ ઠેરી, તેમાં ઘરેલું મારું ઘાલું રે. મુજ
સાસરવાસો સજીને બેઠી, હવે નથી કાંઈ કાચું રે;
બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર હરિને ચરણે બાચું રે. મુજ
મીરાંબાઈ

ઉલી અરજ કરે મીરાં રાંકડી રે

૧૭

પ્રભુ પાલવ પકડીને રહી છું પ્રેમથી રે,
મારા છેલ છળીલા અંતરના આધાર;
ઉલી અરજ કરે મીરાંબાઈ રામને રે—(ટેક)
મારાં હાસીપાનાં દુઃખ સરવે દૂર કરો રે.
શીશ નામું મારા સફળરૂને પ્રણામ,
ઉલી અરજ કરે મીરાંબાઈ રામને રે—પ્રભુ પાલવ

(સાખી)

સાસરીઆમાં સુખ નહિ, મહીયરીયે નહિ માન;
 સુખ દુઃખની વાતડી, ધરતું નથી કોઇ ધ્યાન;
 હવે નથી રહેવું રાણાજીના રાજમાં રે;
 રાણો રોષ ભરેલો કુડો કપટી રાય—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

આ સમે હરિ આવજો, વિઠ્ઠલ કરજો વારં;
 ગોવિંદ સાથે ગોઠડી, અખળાના આધાર;
 વહાલા વસમું જાણી વેગે વહેલા આવજો રે;
 નહીં તર જરૂર મારા જીવનું જોખમ થાય—ઉભી૦ પ્રભુ૦

(સાખી)

ઉંડે કુવે ઉતારીઆ, તરત ત્રુટયાં પ્રત;
 તારણ હારો તારશે, શામળિયો સમરથ;
 એવા વિવેકી વિઠ્ઠલને જાણું વારણે રે;
 ટળશે હરિજનોના અંતરના ઉચાટ—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

વિશ્વાસે વળગી રહી, ત્રિકમ રાખો ટેક;
 આગે હિંમત આહરી, મન ધાઈ વિવેક;
 એવા ભક્તિભાવે ભૂહર આવો ભેટવા રે;
 હું તો વેચાણી છું, નાથ, તમારે હાથ—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

નીતિ ધર્મ નવ છોડીએ, જ્યાં સુધી ઘટમાં પ્રાણ;
 સહેજે સમુદર ઉતર્યા, જેને ભેટયા શ્યામ;

એવા પૂરણુ પુરુષોત્તમ પધારજો રે;
સત્ય રાખો મારા સાચા સુંદર શ્યામ—ઉલી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

રૂપાળા રણછોડજી, લળી લળી લાશું પાય;
રાણા ઘેર જાવું નથી એવો કયો ઠરાવ;
હવે શરણાગતની, વા'રે ચઢજો વિઠૂલા રે;
પ્રભુ કૃપા કરીને રાખો ચરણની પાસ—ઉલી૦—પ્રભુ૦

વાંસળી

૧૮

વાગે વૃંદાવનમાં વાંસળી રે, ઉભો ઉભો વગાડે કંઠાન;
નાદે વેધી મુનીવર પાંસળી રે, નવ રહી કોને સાન. વાગે૦
તરૂની શાખાઓ જૂમી રહી રે, ચરણે નમવાને કાજ;

વેલી વૃક્ષ સાથે જૂલી રહી રે, (૨)

ભાગ્ય અમારાં આજ ! વાગે૦

જમના નીર ચાલે નહીં રે, મૃગમન મોહ જ થાય;

પંખી માળામાં હાલે નહીં રે (૨)

નાદ સૂણી ન રહેવાય. વાગે૦

વાછરૂ કાન હઈ સાંભળે રે, કરે નહીં પયપાન;

ગાયો ગાળા તોડી તહાં પળે રે (૨)

નાદ સૂણવાને કાન. વાગે૦

ફૂલ્યાં કમળ જળ ટાટડી રે, દીસે ઉદ્ધિઓ છે ભાણુ;

શંકર સમાધિ મેલી રહ્યા રે (૨)

થયું ગગતને બાણુ વાગે-

કાને પડીઓ તે વૃજનારને રે બહાલાળનો રે નાહ;

સાંભળતાં તણ નિજ ધામને રે (૨)

ધાઈ ગયાં સૌ સાથ. વાગે-

લીલા કેવી કુંજધામની રે ! પવન થયો ગતિ ભંગ;

દેવતા વૃષ્ટિ કરે પ્રસન્ન થઈ રે (૨)

દેખી વૃજનેા ઉમંગ. વાગે-

દયારામ

વાંસલડી

૧૯

ચાલો જઈએ શ્રી યમુનાને તીર, વાંસલડી તો વાગી રે વનમાં,
મુને રહેતી નથી જરા ધીર, વાંસલડી તો વાગી રે વનમાં.

વૃન્દાવનની કુંજમાં પુષ્પલતા ને પાન,

મેના પોપટ બોલતાં રે, રૂઝાં પંખી કરે છે ગાન. વાંસલડી

વારી કુંજ કદમતણી, છાયા ગંભીર ઘોર,

બેઠા કદમની કુંજમાં રે, વેણું નાહ કર્યો યધુવીર. વાંસલડી

ચાલો આપણુ ત્યાં જઈએ, રાસ રચ્યો છે જ્યાંય,

દાસ ખોડાને દયા કરી રે, પ્રભુ ઝાલજો મારો હાથ. વાંસલડી

વેરણુ વાંસલડી

૨૦

મજનારી—

ઓ વાંસલડી ! વેરણુ થઇ લાગી રે ! મજની નારને;
શું શોર કરે ? જાતલડી તારી તું મન વિચારને.
તું તો જંગલ કાષ્ટ તણો કટકો;
રંગરસિયે લીધો રંગ ચટકો;

અલી ! તે પર આવડો શો લટકો ? ઓ વાંસલડી
તને કા'નકુવર કરમાં રાખે;

તું અધર તણો રસ નિત ચાખે;

તું તો અમને દુઃખડાં બહુ દાખે. ઓ વાંસલડી

તું તો મોહનના મુખ પર મ્હાલે;

તું જ વિના નાથને નવ ચાલે,

તું તો શોક્ય થઇ અમને સાલે. ઓ વાંસલડી

તને હરિએ હાથ ગ્રહી લીધી;

તને સૌમાં શિરોમણિ કીધી;

ક્ષણ મુખથી નવ મૂકે વીલી. ઓ વાંસલડી

હું તો તુજને આવી નવ બણતી;

નહિ તો તુ જ પર મહેર ન આણતી;

તારાં ડાળ મૂળ સાહીને તાણતી. ઓ વાંસલડી

દયાના પ્રીતમને પૂરણુ ખ્યારી;

તને અળગી નવ મૂકે ન્યારી;

તારો લેદ ગુણદિસે બારી. ઓ વાંસલડી

દયારામ

વલોણું

૨૧

હલકે હાથે તે નાથ મહિડાં વલોવળે,
મહિડાંની રીત ન્હોય આવી રે લોલ.....ધ્રુવ૦.

ગોળી નંદાશે નાથ ચોળી છંટાશે નાથ,
મોતીડાંની માળા તૂટશે રે લોલ;
ગોળી નંદાશે ને ગોરસ વહી જશે,
ગોરીનાં ચીર પણ લીંજશે રે લોલ—હલકે૦

નાનીશી ગોરશીમાં જમનાજી ઉછળે,
એવી ન નાથ દોરી રાખશે રે લોલ;
નાનીશી ગોરશીમાં અમૃત ઠારીયાં,
હળવે ઉઘાડી નાથ આપે રે લોલ—હલકે૦

ઈન્દુકુમાર અં. ૨ જો

નહાનાલાલ

ફૂલડાંકટોરી

૨૨

ચન્દ્રીએ અમૃત મોકલ્યાં રે ખડેન !

ફૂલડાંકટોરી ગૂંથી લાવ,

જગમાલણી રે ખડેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે ખડેન !

અંજલિમાં ચાર ચાર ચારણી, રે જહેન !

અંજલિએ છું દણના ડાઘ:

જગમાલણી રે જહેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જહેન !

ઝીલું નહીં તો ઝરી જતું, રે જહેન !

ઝીલું તો ઝરે દશ ધાર:

જગમાલણી રે જહેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જહેન !

ફૂલડાંમાં દેવની હથેળીઓ, રે જહેન !

દેવની કટોરી ગૂંથી લાવ:

જગમાલણી રે જહેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જહેન !

૪-દુંકુમાર, અં. ૧ લો.

નહાનાલાલ

સ્વમાં

સ્નેહીના સોણલાં આવે, સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે:

હેયાનાં હેત તો સંતાવે, સાહેલડી !

આશાની વેલ મહારી ઉગી ઢળે.

પ્રવ૦

ઘડડચું પૂર મધરાતનું ગાળે ભર સૂનકાર:

અમકે અપળા આભમાં,

એવા એવા છે પ્રિયના ચમકાર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

અરમર અરમર મેહુલો વરસે આછે નીર:

ઉન્હે આંસુ નયનો લીંજે,

એવાં એવાં લીંજે મહારાં ચીર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

અવનીભરી, વનવનભરી ધૂમે ગાઠ અન્ધાર:

અબકે મંહી છુષિ ભોગીની,

એવા એવા છે પ્રિયના અબકાર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

ઝીણી જ્યોતે અબહળે પ્રિયનો દીપક લગીર:

પડે પતંગ, મંહી જલે,

એવી એવી આત્માની અધીર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

ખૂંચે ફૂલની પાંદડી, ખૂંચે ચન્દ્રની ધાર:

સ્નેહીનાં સંભારણાં

એવાં એવાં ખૂંચે ફિલ મોઝાર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

રાસ, ભા. ૧ લો.

ન્હાનાલાલ

સંભારણાં

ફપલા રાતલડીમાં ઉઘડે ઉરનાં ખારણાં, હો પ્હેન !

ઝુલે રસપારણાં, હો પ્હેન !

ત્યારે ઝબકે ઝીણાં અતિથિનાં સંભારણાં, હો ખહેન !
લઉં હું વારણાં, હો ખહેન !

શરદ પુનમનો ચાંદલો, ઘડી ચમકીને બાય;
વરસ દિવસ વીત્યે, સખિ ! દોહલ દર્શન થાય.

અન્ધારી રજનીમાં ઉઘડે ઉરનાં ખારણાં, હો ખહેન !
ઝુલે રસપારણાં, હો ખહેન !
ત્યારે ઝબકે અમૃતઅતિથિનાં સંભારણાં, હો ખહેન !
લઉં હું વારણાં, હો ખહેન !

મેઘ ઝરે, રસ નીતરે, આંખો ઝોલાં ખાય;
ખીલે ન મહોર, ન મંજરી; સખિ ! નથી આ ઋતુરાય.

શ્લૂની રજનીઓમાં ઉઘડે ઉરનાં ખારણાં, હો ખહેન !
ઝુલે રસપારણાં, હો ખહેન !
ત્યારે ઝબકે રાજનઅતિથિનાં સંભારણાં, હો ખહેન !
લઉં હું વારણાં, હો ખહેન !

ફર ફરની કુંજમાં મોર કરે ટહુકાર;
સખિ ! ટહુકામાં જીવવું, મોંઘા મોરદિહાર.

લાંબી રાતલડીમાં ઉઘડે ઉરનાં ખારણાં, હો ખહેન !
ઝુલે રસપારણાં, હો ખહેન !
ત્યારે ઝબકે ઉરના અતિથિનાં સંભારણાં, હો ખહેન !
લઉં હું વારણાં, હો ખહેન !

મુજ ગામડે

૨૫

(ઢાળ : ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.)

ગોવિન્દ ! પધારો મુજ ગામડે રે લોલ;
ગામડે ગવાય તમ ગાન જો ! ગોવિન્દ !

અંપડી હમારી પ્રભુ ! છાજની રે લોલ;
બનશે વૈકુંઠ સમ ધામ જો ! ગોવિન્દ !

દૂધલડાં દોહી ગોરી ગાયનાં રે લોલ;
પાશું ભરી ભરી પાત્ર જો ! ગોવિન્દ !

ઢબરાં ને ઘેંસ, રૂડી રાખડી રે લોલ;
ધરશું મહેમાની નીહોંય જો ! ગોવિન્દ !

ભાવના બૂખ્યા પ્રભુ ભાવતા રે લોલ;
પ્રીત થકી નિત્ય ધરં ધ્યાન જો ! ગોવિન્દ !

હઇડાં ધરીશું પ્રભુચરણમાં રે લોલ;
દેશું કંઈ સ્નેહ-સન્માન જો ! ગોવિન્દ !

ગોકુળપતિ ! ંહેલા આવજો રે લોલ;
જૂએ વૃજળાળા વાટ જો ! ગોવિન્દ !

રાયચુરા.

જનની

૨૬

(મહીડાનાં દાણ અમે નહિ દધ રે લોલ—એ દાળ)

મીઠાં મધુ ને મીઠા મેહુલા રે લોલ,

એથી મીઠી તે મોરી માત રે.

જનનીની જોડ સખિ ! નહિ જડે રે લોલ—(ટોક)

પ્રભુના એ પ્રેમ તણી પુતળી રે લોલ,

જગથી જુદેરી એની જાત રે—જનની૦

અમીની ભરેલ એની આંખડી રે લોલ,

બહાલનાં ભરેલાં એનાં વેણુ રે—જનની૦

હાથ ગુંથેલ એના હીરના રે લોલ,

હેયું હેમંત કેરી હેલ રે—જનની૦

દેવોને દૂધ એના દોહલાં રે લોલ,

સો સો શશાંક એની સોડય રે—જનની૦

જગનો આધાર એની આંગળી રે લોલ,

કાળજમાં ફેંકે લયો કોડ રે—જનની૦

ચિતડું ચડેલ એનું ચાકડે રે લોલ,

પલના બાંધેલ એના પ્રાણુ રે—જનની૦

મૂંગી આશીષ ઉરે મલકતી રે લોલ,

લેતાં ખૂટે ન એની લ્હાણુ રે—જનની૦

ધરણી માતા ચે હશે પ્રજતી રે લોલ,

અચળા અચુક એક માય રે—જનની૦

ગંગાનાં નીર તો વધે ઘટે રે લોલ,
 સરખો મા-પ્રેમનો પ્રવાહ રે--જનનીં
 વરસે ઘડીક વ્યોમવાદળી રે લોલ,
 માડીનો મેઘ ખારે માસ રે--જનનીં
 ચળતી ચંદ્રાની દીસે ચાંદની રે લોલ,
 માનો નહિ આથમે ઉજસ રે,
 જનનીની જોડ સખિ ! નહિ જડે રે લોલ.
 -રાસતરંગિણી. ખોટાઢકર.

વીરનાં વારણાં

૨૭

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ:
 મોંઘામૂલો છે મ્હારો વીર જો !
 ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.
 એક તો મુહાગી ગગનચાંદલો રે લોલ:
 બીજો મુહાગી મ્હારો વીર જો !
 ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.
 રાજ તો વિરાજે રાજમન્દિરે રે લોલ:
 વારણે વિરાજે મ્હારો વીર જો !
 ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.
 અંધો ખીલે છે કૂલવાડીમાં રે લોલ:
 કૂલમાં ખીલે છે મ્હારો વીર જો !
 ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

આંગણે ઉભસ મ્હારે સૂર્યનો રે લોલ:

ઘરમાં ઉભસ મ્હારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

એક તો આનન્દ મારા ઉરનો રે લોલ:

બીજો આનન્દ મારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

દેવે દીધી છે મ્હને માવડી રે લોલ:

માડીએ દીધો મ્હારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

ન્હાના ન્હાના રાસ, ભા. ૧ લો

ન્હાનાલાલ

ભાભી

(મહીડાનાં દાણુ અમે નહિ દષ્ટ રે લોલ—એ દાળ)

ટહુકે વસન્તકુંજ ઠોકિલા રે લોલ,

ઘરમાં ભાભીનાં એવાં ગીત રે.

ભાભીના ભાવ મને ભિંજવે રે લોલ. (ટેક)

વીરા મારાની મધુર મોરલી રે લોલ,

નવલા એ રાગ વહે નિત્ય રે—ભાભીનાં

છોડી પિયરની એણે પાલખી રે લોલ,

મૂઠી માયાભરી માત રે—ભાભીનાં

બહાલાંનો સંગ કર્યો વેગળો રે લોલ,

મારા એ બન્ધવાને માટ રે—ભાભીનાં

સહિયરનો સાથ ત્યજ્યો સામટો રે લોલ,
 દાદાનો દૂર કયો દેશ રે—ભાભીનાં
 ખાંતનાં બરેલ ત્યજ્યાં ખેલણું રે લોલ,
 છોડ્યો ખાળાપણ વેશ રે—ભાભીનાં
 સાધી શકે ન અમરસુન્દરી રે લોલ,
 એવો અમોલ એનો ત્યાગ રે—ભાભીનાં
 શાં શાં તે મૂલ એનાં આંકિયે રે લોલ;
 શા શા સમર્પિયે સોહાગ રે—ભાભીનાં
 એને માડીનો સોહો મોડિયો રે લોલ,
 રૂડાં દાદાજીનાં રાજ રે—ભાભીનાં
 બહાલ અખંડ મારા વીરનું રે લોલ,
 લાખ ટકાની કુળલાજ રે—ભાભીનાં
 એને મંદિર, એને માળિયાં રે લોલ,
 સોળે સળવું શણગાર રે—ભાભીનાં
 એને તે કોષ તણી કુંચીઓ રે લોલ,
 હીરા ને માતીઓ હબર રે—ભાભીનાં
 એ તો અમારી અન્નપૂરણા રે લોલ,
 વીરાના વંશ ઠેરી વેદ્ય રે—ભાભીનાં
 હસતી હા એ અમ આબની રે લોલ,
 રઢિયાળી રંગડાની રેલ રે—ભાભીનાં
 માડી બયો તે મધુર મોરલો રે લોલ,
 ભાભી ઢળકતી શી ઢેલ રે—ભાભીનાં
 વીરો મહેરામણ મીઠડો રે લોલ,
 શીળી સરિતની એ સેર રે—ભાભીનાં

ચળકેા સઢાય એના ચાંદલો રે લોલ,
 જીવો એ જીગ--જીગ જોડ રે--લાભોનાં
 હૈયાં એ હેતભર્યા હિંચજો રે લોલ,
 પૂરો પ્રભુજી એના કોડ રે--લાભોનાં

રાસતરંગિણી.

બોટાદકર

વાલ્યમનાં બેણ

૨૯

(મારી માને કે'જો તે આણાં મોકલે રે—એ ઢાળ)

ગાજો વડલો વિહંગ તણાં ગાનથી રે,
 માંહે ટહુકે કળાયલ મોર;
 મને બહાલાં વાલ્યમજનાં વેણલાં રે. (ટેક)
 એવો ઉરનો આનન્દ એક બોલડે રે,
 એ તો લાગે કાળજડાની કેર. મને૦
 એને અમૃત તો એક-એક અક્ષરે રે,
 સખિ ! શીળા-શીળા એના સૂર. મને૦
 રામ--રામે રૂડો રસ રાજતો રે
 ચડે હૈયામાં પ્રેમ તણાં પૂર. મને૦
 બાણે વરસે કેા મન્દ-મન્દ મેહુલો રે,
 સરે આછી સલિલ ફેરી સેર મને૦
 બાણે ફૂલડાં ઝરે કોઈ ફેરતાં રે,
 લળી આવે સાગર તણી દહેર. મને૦

દીસે જાહુ જરૂર એની જીભમાં રે,
 હું તો બૂલી ગઈ તન ભાન. મને૦
 રહે મનને નચાવી એની મોરલી રે,
 મારા ઉરનો કોડીલો એ કા'ન. મને૦
 ભલે વરસે અંગાર કોઈ આલથી રે,
 ભલે કરવતથી કાળજી કપાય. મને૦
 રહે રસની સરિત ઉરે રેલતી રે,
 પડી જીઠા સંતાપ સહુ જાય. મને૦
 બોલાવકર

મનામણાં

૩૦

વઉવારૂને કોણ મનાવા જાય;
 ચુંદલડી ને રે ઓઢું દીનાનાથ,
 ચુંદલડીમાં કાળી કસુંબલ ભાત.
 વઉવારૂને સસરો મનાવા જાય;
 ચુંદલડી ને રે ઓઢું દીનાનાથ,
 ચુંદલડીમાં કાળી કસુંબલ ભાત.
 વઉવારૂને જોઠ મનાવા જાય;
 ચુંદલડી ને રે ઓઢું દીનાનાથ,
 ચુંદલડીમાં કાળી કસુંબલ ભાત.
 વઉવારૂને પરણ્યો મનાવા જાય;
 ચુંદલડી ઝટ રે ઓઢું દીનાનાથ,
 ચુંદલડીમાં રાતી કસુંબલ ભાત.

સાસુ

૩૧

(મારી માને કે'ને તે આણાં મોકલે રે-એ ઢાળ)

વહે જંગા મારે ઘરઆંગણે રે
એનાં આછાં ઉછળતાં નીર;

સખિ ! સાસુ તણાં સુખ શાં કહું રે ! (ટેક)

રમે સૂરજ ને સોમ એના અંકમાં રે,

દેવતરૂઓ ઉભાં એને તીર.

સખિ ! સાસું

હું તો બૂલી ભમું ભવમારગે રે,

પડે કાંટા મહીં કદી પાય.

સખિ ! સાસું

ઘણાં ઝેરી જનાવર ધૂમતાં રે,

ભુંડી હૈયામાં ભીતિઓ ભરાય.

સખિ ! સાસું

મને કેડો દેખાડે કને રહી રે,

મારો સાચવીને કર સ્હાય.

સખિ ! સાસું

રહે વસમા કાંટા વન વીણતાં રે,

ઝીલે આડા ઘડી-પળ ધાય.

સખિ ! સાસું

ધરી અંગે આબૂષણ આપતાં રે,

હું તો લાગું લળી-લળી પાય.

સખિ ! સાસું

મને ઉંડેરી આશીષ આપતાં રે,

એને ઠાળજે કે-કેં થાય.

સખિ ! સાસું

રહે રાજ ત્યજી ઉર રાચતું રે,

એની મોટપ કેમ મપાય ?

સખિ ! સાસું

મારા રૂડા સોહાગની રાખડી રે,
 નવા જગની એ તો મુજ માય. સખિ ! સાસુ•
 એની સેવા કરી મુખ સાધશું રે,
 ઉરે લેશું ઝીલી ઉરલ્હાણ. સખિ ! સાસુ•
 એને દેશું વિસામો વાટમાં રે,
 એના પ્રીતિથી પૂરશું પ્રાણ.
 સખિ ! સાસુતણાં મુખ શાં કહું રે !

બોટાદકર

તલવારનો વારસદાર

૩૨

(ઢાળ-શેના લીધા મારા શ્યામ અબોલડા આ શેના લીધા રે !)

ભીંતે જૂલે છે તલવાર
 બાપૂજી કેરી ભીંતે જૂલે રે
 ભેટયે જૂલે છે તલવાર
 વીરાજી કેરી ભેટયે જૂલે રે
 મારા બાપૂને ખડેન ! બે બે ફંવરિયા
 બે વચ્ચે પાડ્યા છે ભાગ
 *હાંરે બેની ! બે વચ્ચે પાડ્યા છે ભાગ-બાપૂજી•
 મોટે માગી છે મો'લ મહેલાતું વાડીયું
 નાને માગી છે તલવાર
 *હાંરે બેની ! નાને માગી છે તલવાર-બાપૂજી•

*ખધી કઠીઓ ત્રીજવાર આ રીતે ગવાશે તો રાસડો ચગાવી ચકારો.

- મોટો મ્હાલે છે મો'લ મેડીની સાયળી
 નાનો ખેલે છે શિકાર—ખાપૂજી૦
- મોટો ચડિયો છે કાંઈ હાથી—અંખાડિયે
 નાનેરો ઘોડે અસવાર—ખાપૂજી૦
- મોટો કાઢે છે રોજ કાવા કસૂંબલા
 નાનેરો ઘૂમે ધમસાણુ—ખાપૂજી૦
- મોટો પોઢે છે લાલ રંગીલે ઢાલીએ
 નાનો ડુંગરડાની ધાર—ખાપૂજી૦
- મોટો મઢાવે વેઢ વીંટી ને હારલા
 નાનો સખવે તલવાર—ખાપૂજી૦
- મોટાને સોઈ હીર-ઝરિયાની આંગડી
 નાના ને ગેંડાની ઢાલ—ખાપૂજી૦
- મોટો સંતાય સુણી શત્રુના રીડિયા
 નાનેરો ઘે છે પડકાર—ખાપૂજી૦
- મોટો ભાગ્યે છે સેન શત્રુનાં ભાળતાં
 નાનેરો ઝીંકે છે ઘાવ—ખાપૂજી૦
- મોટો જીવ્યે છે પાય શત્રુના પૂજતો
 નાનેરો સૂનો સંશ્રામ—ખાપૂજી૦
- મોટેરે માડી ! તારી ફૂંખું લબવી
 નાને ઉજળ્યા અવતાર—ખાપૂજી૦
- મોટાનાં મોત ચાર ડાઘૂડે બહિયાં
 નાનાની ખાંજી પૂજાય—ખાપૂજી૦

ભીંતે જૂલે છે તલવાર
 બાપૂજી કેરી ભીંતે જૂલે રે !
 ભેટયે જૂલે છે તલવાર
 વીરાજી કેરી ભેટયે જૂલે રે !

વેણીનાં ફુલ.

ઝવેરચંદ મેઘાણી

ચાંદલિયો.

૩૩

આસો માસે શરદ પૂનમની રાત ને,
 ચાંદલિયો ઉગ્યો રે સખિ મારા ચોકમાં.
 સસરો મારો પેલા જનમનો બાપ ને
 સાસુ રે પેલા જનમની માવડી.
 જેઠ મારો આષાઢીલો મેઘ ને
 જેઠાણી ઝખૂંકે વાદળ વિજળી.
 દીયર મારો ચાંપલિયાનો છોડ ને
 દેરાણી ચાંપલિયા કેરી પાંદડી.
 નણુદ મારી વાડી માંહેલી વેલ્ય ને
 નણુદોઈ મારો વાડી માંહેલો વાંદરો.
 પરણ્યો મારી સગી નણુદનો વીર ને
 તાણીને બાંધે રે નવરંગ પાઘડી.

કુટુંબ વત્સલતા

૩૪

બહાલું કુટુંબ મને વિશ્વમાં રે લોલ;
 બહાલમાં વિભુનો સદા વાસ જો—બહાલું
 સસરા મારા તે દેવતુલ્ય છે રે લોલ;
 સાસુજી જાણે ખીજી માત જો—બહાલું
 જેઠજી મારા તે સૂરજ ચળકતા રે લોલ;
 જેઠાણી જાણે ઉષા નાર જો—બહાલું
 દીયર કેડીલા મારા કુળમાં યે લોલ;
 હોંસે હસાવી ખુશી થાઉં જો—બહાલું
 દેરાણી રૂડી ગૃહે ચાંદની રે લોલ;
 દીપાવે સ્વર્ગ શાં આવાસ જો—બહાલું
 નણદી ન્હાની શી જાણે કૂલકળી રે લોલ;
 નણદોઈ નશીબદાર ભૂંગ જો—બહાલું
 બન્ધુ આશાનો મારો દીવડો રે લોલ;
 અજવાળે તાતતું એ કુળ જો—બહાલું
 બહેની સમાન શીલ સહચરી રે લોલ;
 દીલડું ઠારીને કડં વાત જો—બહાલું
 બાળુડો મારો જીવન તાંતણો રે લોલ,
 બાળકી દીપાવે મારી કુખ જો—બહાલું
 દાસી હું દીન મારા નાથની રે લોલ;
 હૈયાનાં હેત ને ઉદ્ધાસ જો—બહાલું

પ્રીતિની વાડી બધી ખીલતી રે લોલ;
 સીંચી હું સ્નેહ સુખી થાઉં જો—બહાલું.
 અહા ! કુટુંબ પ્રેમ નાવડું રે લોલ;
 નાવડે સુકાની ગૃહનાર જો—બહાલું.

ધીરજનાં કાવ્યો.

ધીરજ

મેંદી રંગ લાગ્યો રે

૩૫

મેંદી તે વાવી માળવે,
 એનો રંગ ગયો ગુજરાત
 મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 નાનો દેરીડો લાડકો ને
 કાંઈ લાગ્યો મેંદીનો છાડ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 વાટી ધુંટીને ભયો વાટકા,
 બાબી રંગો તમારા હાથ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 હાથ રંગીને દેરી શું રે કરું,
 એનો જોનારો પરદેશ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 લાખ ટકા આલું રોકડા,
 કોઈ ભવ જો દરીઆ પાર—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 શોકયના સાયબાને જઈ એટલું કે'જો,
 તારી ખેંચી પરણે થેર આવ્ય—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 ખેંચી પરણે તો ભલે પરણે,
 એની આજા દિ રોકજો જાન—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

શોકયના સાયખાને જઈ એટલું કે'ને,
 તારે વીરે પરણે ઘેર આવ્ય—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 વીરે પરણે તો ભલે પરણે,
 એની જાડેરી જોડજો જન—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 શોકયના સાયખાને જઈ એટલું કે'ને,
 તારી માડી મરે ઘેર આવ્ય—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 માડી મરે તો ભલે મરે,
 એને ખાળજો ધોરડી હેઠ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 શોકયના સાયખાને જઈ એટલું કે'ને,
 તારી માનેતીની ઉઠી આંખ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 હાલો સિપાઇઓ, હાલો ભાઇબંધીઓ,
 હવે હલકે બાંધો હથીઆર—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

કૂલની પાંખડી

૩૬

(ઢાળ : પ્રીતમ પરાહુના, મહારાજ !)

કૂલની પાંખડી લ્યો, પ્રાણ !

ઉરની એ અધૂરી લહાણ;

અમીમય આંખને અહેશાન:

કૂલની પાંખડી લ્યો પ્રાણ !

સ્વજન સ્નેહનાં ગરણાં રેલે,

વિલહસ્થિત અહો એ ઝીલે !

પ્રાણ પાંખડી ખીલી રહે,
 ત્યાં ખીલે શાં સન્માન ? ફૂલનીં
 છલકાતા રસભાવતરંગે,
 પ્રકાશપરિમલ ઉછળે અંગે;

પ્રકુલ આત્મકમળ ઉઘડે,
 ત્યાં ખીલે શાનાં દાન ? ફૂલનીં
 અનંતઢલ પર ઝહાલાં મ્હાલે,
 અમરવેલ સુરતરૂ સમ ઝૂલે;

પ્રીતિલક્ષ્મી પ્રભુમય પ્રગટે,
 ત્યાં પ્રભુતાનાં રસપાન ! ફૂલનીં
 દષ્ટિયોગમાં મધુરૂ હસતાં,
 ઝહાલઉમળકે અધુરૂં વિલસતાં;

રસિયા જન કલ્લોલ કરે,
 ત્યાં આધીનતાનાં તાન : ફૂલનીં
 પ્રાણ સમાં પ્રિયજનને પરિચય,
 રૂમઝુમતું અમ લવન રસમય;

એમાંની આ એક જ—
 ફૂલની પાંખડી હ્યો પ્રાણ !
 ઉરની એ અધૂરી દહાણ;
 અમીમય આંખને અહેશાન:
 ફૂલની પાંખડી હ્યો પ્રાણ !

લલિત

ગૃહદેવીઓનું મંગલ ગીત

૩૭

(અંખા અલબેલી દીસો છો આજે રંગમાં રે લોલ-એ રાગ)

“ અમે સ્નેહ ને સૌજન્ય ફેરી દેવીઓ રે લોલ;
 અમે સ્વર્ગથી સંસાર તટે ઉતર્યા રે લોલ,
 અમે શાન્તિ ને આનંદ બધે રેલીએ રે લોલ;
 અમ હાસ્યમાં તો તેજના અંખાર છે રે લોલ.
 અમે વાણીથી સ્વર્ગ સુધા રેડીએ રે લોલ;
 અમ નેણુમાંથી પ્રેમની ધારા ઝરે રે લોલ,
 અમે ધાત્રીઓ સંસારની ક્ષેવાઈએ રે લોલ;
 અમે વીર કાંઈ ઉછંગમાં ફૂલાવીએ રે લોલ.
 અમ ઉરથી અમૃતની સેરો રે લોલ;
 અમી પાઈ ને દેવાંશીઓ ઉછેરીએ રે લોલ,
 અમે વિશ્વના સંતાપ સર્વ ફેડીએ રે લોલ;
 તપ્યા માનવીને છાંય શૌર્ણી આપીએ રે લોલ.
 દુઃખી માનવીનું શીર અંક રાખીએ રે લોલ,
 અમે ઉતર્યા રેતાનાં આંસુ લુછવા રે લોલ,
 અમ હાસ્ય થકી શોભતો સંસાર છે રે લોલ;
 અમે વિશ્વમાં સૌન્દર્યના અવતાર શાં રે લોલ.
 અમે કાન્તની માનીતો ગૃહદેવીઓ રે લોલ;
 અમે રાજી તો પ્રભુ સદા પ્રસન્ન છે રે લોલ,
 અમે સ્વર્ગને સંસારમાં ઉતારીએ રે લોલ;
 અમે સ્નેહ ને સૌજન્ય ફેરી દેવીઓ રે લોલ. ”

નર્મદાશંકર બાલાશંકર

સખીને આમંત્રણ

૩૮

(ઢાળ : મુજ અખળાને મોટી મીરાંત. 'આઈ !')

ચાલોને, સહિયર ! ઉન્નત જીવનજલ ઝીલવાને જઈએ રે !
પુણ્ય સલિલ અવગાહનથી, સખિ ! અંતર પાવન થઈએ રે !
ચાલોને, સહિયર !

સાખી : પ્રભુના ગિરિથી અવતરે શાન્ત સદાશિવ નીર;
શમવે મનુકુલતાપને છાયા તરુવર તીર !
શીતલ સૌમ્ય મુધારસ, સુંદરી ! રેલી રહ્યો, જઈ લઈએ રે !
ચાલોને, સહિયર !

સાખી : રક્ષિતક વિશદ વરસી રહ્યા મુરસરિતાના ઘોઘઃ
લલિત ઠરી ઠલાન્તાત્માને પ્રેરે પ્રાણ પ્રબોધ !
સાડી સને, સખી ! સ્નેહ સુરંગી : વારિ પરસ્પર દઈએ રે !
ચાલોને, સહિયર !
મણિશંકર ૨. ભટ્ટ

રામનામ

૩૯

સીતારામનાં સન્તાન !
પૂણ્યભૂમિનાં સન્તાન !
આવો હો ! રામનામ ઝીલવા.

નીતિ રાજ્ય નિપુણતામાં રામરાજ્ય શોભતું;
સ્નેહલક્ષ્મી શુદ્ધતામાં રામજીવન ઓપતું.

એવાં મોંઘેરાં ગાન

પ્રભુ ગીતડાંને તાન

આવો હો ! રામનામ ઝીલવા.

માતૃપ્રેમ-પિતૃપ્રેમ-ભાતૃપ્રેમ ઢર્શવા,

પતિપ્રેમ-પત્નિપ્રેમ-મિત્રપ્રેમ નિરખવા;

રામજીવનમાં માન

લઈ, ભારતીસન્તાન !

આવો હો ! રામનામ ઝીલવા.

પુનિત પગલે ગૃહે ગૃહે સીતા સતી પધારે,

પત્નિભક્ત પતિ રામ જીવનમાં ઉતારે;

હિંદુ સ્વર્ગને સમાન:

રામસીતાને ગાન:

સહુ ભારતી સન્તાન !

આવો હો ! રામનામ ઝીલવા.

રામચંદ્રા..

હૈયાસૂનાં

નિર્જન વનવગડે અલી વાદળી !

જળ શાં ઢોળવાં અમથાં ?

રણે રગઢોળવાં અમથાં ?

એવાં હૈયાસૂનાં સમીપ વિતક શાં યોલવાં અમથાં ?
 હૃદય શીદ યોલવાં અમથાં ?
 ચાતક જળવણુ ટળવળે, મેઘ ચઢ્યો ધનધોર;
 ગર્જન કિંતુ જૂઠડાં; જગ એવું ય નહોર:
 છીછરા સરવરને શીદ મલિન જળે અંધોળવાં અમથાં ?
 જવાહીર ઝળોળવાં અમથાં ?
 એવાં હૈયાસૂનાં સમીપ વિતક શાં યોલવાં અમથાં ?
 હૃદય શીદ યોલવાં અમથાં ?
 સુગન્ધ મિટ્ટા લિંબડા, રસમાં કડવા ઝેર;
 મુખ મિટ્ટાના મોહ શા, જો નહિ મનના મેળ ?
 ગરજી જગવગડે વણુ પાત્ર પ્રણય શો ઢોળવો અમથો ?
 ઉરેઉર જોડવાં અમથાં ?
 ઉજ્જડ મરુભૂમિમાં રસિક હૃદય શાં યોલવાં અમથાં ?
 જીવન શીદ રોળવાં અમથાં ?
 મોહભીના સંસારમાં, જૂઠા મૃગજળ ઘાટ;
 મોંઘી સફરો સ્નેહની, આઘી ઉરની વાટ:
 વિજન કે વાડીને એકાન્ત પુલો ! શાં ફેરવાં અમથાં ?
 દરદ હિલ વહોરવાં અમથાં ?
 કહો, કહાં મળશે વહાલો કાન્ત ? સ્વજનના સ્નેહનીય કથા ?
 અવરની મારે છે શી તથા ?

—નિર્જન

કેશવ હ. શેઠ.

આજે ઉત્સવ રાષ્ટ્રદેવનો

૪૧

(ઢાળ : આજે ઉત્સવ ફૂલડોલનો)

પુનિત સન્તોનાં વૃન્દ (૨)

આજે ઉત્સવ રાષ્ટ્રદેવનો :

મૈયા ભારતી સોહન્ત (૨)

આજે ઉત્સવ રાષ્ટ્રદેવનો.

કુંજે વસન્ત કંઇક શુંજે નવપ્રેરણા

કોકિલા સુકઠે ટહુકન્ત :

આજે૦

હેડે રસચેતના જગાવે સ્નેહજ્યોત શી ?

પિંડે પ્રહ્લાંડ પ્રગટન્ત :

આજે૦

અન્તર મહિં લક્ષિત જગન્નાથ-જન્મભૂમિની,

ઝગમગ કેા ઓજસે લસન્ત :

આજે૦

શોભત જગમોહને બતાવી જીવન-માધુરી,

હિન્દી નવકોડે હસન્ત :

આજે૦

મંજુલાલ ૨. મજબૂંદાર

પંદર તિથિઓ

૪૨

પડવાની પથ્થુ પ્રીત ગટ મટ ભુલ્લી રે,

મારા હરિ વીના એક વાત સરવે સુની રે.

૧.

- બીજે બાળે વેશ રહી છું બાળી રે,
 આ ઘરમાં કેમ રહેવાય વાગે તાળી રે. ૨
 ત્રીજે ત્રિભુવનરાય રાજ પધારે રે,
 હરિ આવોને આપણે ઘેર હેત વધારે રે. ૩
 ચોથે ચંચળ નાર ચતુરા ચાલે રે,
 પેલો વડોદરાનો વૈદ હુખડાં ટાળે રે. ૪
 પાંચમના પડદા હરિ શું રાખ્યા રે,
 મારે પ્રેમરસ પીવા કાજ હરિરસ ચાખ્યા રે. ૫
 છઠીના લખીઆ લેખ તે તો કેમ ટળશે રે,
 મારા પેલા લવની પ્રીત આવી મળશે રે. ૬
 સાતમના સંતાપ હરિ શું અમને રે,
 આ શું કહીએ મહારાજ લાજ નહીં તમને રે. ૭
 આઠમે આચ્છવ થાય હરિ હોય હેલી રે,
 મારે સોળ ગોપીઓનો સાથ રમવા ઘેલી રે. ૮
 નોમે નમેરા નાથ નમેરા ના થઈએ રે,
 આ ગોકુળીયું મેલી મથુરાં ના જઈએ રે. ૯
 દશમે દિનરાત દેહી મારી ઢાંઝે રે,
 ઘેર નાવલીઓ રીસાય તે ઘણું સાલે રે. ૧૦
 એકાદશીનાં વ્રત મારે કરવાં રે,
 શ્રી જમનાજીનાં ધ્યાન મારે ધરવાં રે. ૧૧
 દ્વાદશીને દહાડે દરશન અમને દેળે રે,
 મારા શામળીઆ ભગવાન સનમુખ રહેળે રે, ૧૨
 તેરશના તો તંન અમારાં દુટયાં રે,
 આ હરિ હરિ કરતાં હોઠ અમારા મુક્યા રે. ૧૩

ચૌદશે તો ચતુર નર વાહાયા રે,
 ઘેર રાધા સરખી નાર શું રીસાયા રે. ૧૪
 પૂનમે તો પંદર તથો થઈ કહાવે રે,
 મુને સેજડીએ સુતાં નીંદ્રા ન આવે રે. ૧૫

પંદર તિથિઓ.

૪૩

સખી પડવે તે પંથે ચાલ્યા રે, મહાવનના તે મારગ આલ્યા રે;
 સાથે સીતા ને લક્ષ્મણ બાળા, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૧
 સખી બીજે મઢીમાં બિરાજે રે, જેવાં નદીઓતણાં નીર ગાજે રે;
 રામ મેલી ગયા રૂડું રાજ, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૨
 સખી ત્રીજે તે વનની આડી રે, દસ ક્ષણ મંગાવે છે દહાડી રે;
 સારી શેલે સીતાજીની વાડી, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૩
 સખી ચોથે કેવડીઓ બહેકે રે, ફાલ્યો કુંદ્યો ને મોગરો મહેકે રે;
 એવી લીલી લતાઓ લહેકે, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૪
 સખી પાંચમે પોપટ પાળ્યો રે, પાંખ લીલી ને કાંઠલો કાળો રે;
 રામ નાથ ભણતો બાળ્યો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૫
 સખી છઠે છેતરવાને આવ્યો રે, ફૂડો કપટી રાવણ સાથે લાવ્યો રે;
 બે મુખનો મરગ બનાવ્યો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૬
 સખી સાતમે શ્રીહરિ સમયાં રે, વાડી લેળી ઉડાડયા ભમરા રે;
 રૂખ સાહીને ઉપાડયા ડમરા, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૭
 સખી આઠમે એને નીહાળ્યો રે, ધનુષ ધારીને મરગલો માયો રે;
 મૃગ મરતી વખતે પોકાયો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૮

સખી નોમે તે નાંખ્યું તીર રે, જઈ વાગ્યું છે મરગને શિર રે;
 ધાળે ધાળે લક્ષ્મણ વીર, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૯
 સખી દશમે કહે લક્ષ્મણને રે, બેલી વીરો બોલાવે છે તમનેરે;
 આડી આણુ દીધી છે અમને, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૧૦
 સખી એકાદશી અપવાસી રે, લંપટ લેવાનો લાગ તપાસી રે;
 રાવણુ સીતાને લઇ ગયો નાસી, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૧૧
 સખી બારસે હનુમાન બળિયો રે, ઠેકી સમુદ્રને પાર નીકળિયોરે;
 જઈ જોગમાયાને મળિયો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૧૨
 સખી તેરસે ત્રંબાળુ લાગે રે, હાક હનુમાન કેરી વાગેરે;
 લાય લંકા ગઢમાં લાગે, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૧૩
 સખી ચૌદશે ચિત્ત વિચારી રે, ફેજ વાંદરાની રચી સારી રે.
 રામે રાવણુને નાખ્યો મારી, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૧૪
 સખી પૂનમે પ્રભુજી આવ્યા રે, થાળ ભરી મોતીડે વધાવ્યા રે;
 માતા કૌશલ્યાને મન લાવ્યા, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે. ૧૫
 સખી પંદર તિથિ થઈ પૂરી રે, એમાં એકે નથી અધુરી રે.
 આત્મારામની વાણી મધુરી, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજે રે.

લાલજીના મહિના

૪૪

લાલજી કારતક મહિને રથ જાદવરાયે જોતયાં,
 હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧
 લાલજી માગશર મહિને મેલી મથુરાં ગયાં,
 હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૨

લાલજી પોપ મહિને પોપટ બેઠો પાંજરે,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૩

લાલજી મહા મહિને મારા હયામાં હોંશે ઘણી,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૪

લાલજી કાગણ મહિનો પુલે ગુલાલે ઘેરીઓ,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૫

લાલજી ચૈતર મહિને ચતુર્ભુજ બોલાવીઆ,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૬

લાલજી વૈશાખ મહિને અબળાની આશા પૂરી કરો,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૭

લાલજી જોઠ મહિને જગજીવન ઘેર આવિયા,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૮

લાલજી અષાઢ મહિને વાયે હીંડોળે હીંચતાં,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૯

લાલજી શ્રાવણ મહિને શરવણીએ બહુ વરશીઓ,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧૦

લાલજી ભાદરવો પશુ ભરે પૂરે બહુ ગાળયો,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧૧

લાલજી આસો માસે શરદ પૂનમની રાતડી,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧૨

નંદલાલના મહિના

૪૫

આવોને નંદલાલ રમવા આવોને રે,
રમવા સરિખી રાત મળી છે;

રમવાનો છે ભોગ, રમવા આવોને રે.

મારા શામળિયા ભગવાન, રમવા આવોને રે.

ના'વો તો નંદજીની આજી , , ,

નિરલો થયા છો નાથ, , ,

કારતક તો મેં કળે રે કાઢ્યો,

ભરદરીએ જેમ જહાજ—રમવા આવોને રે. ૧

માગશર મહિને મારગડે મેલી,

હવે અમારૂં ઠોણુ છે ખેલી;

ગિરધર વિના યઈ વેલી—રમવા આવોને રે. ૨

પોષ માસે જીવન પ્રાણુ તણું છું;

લોકડિયાંની લાજ લોપુ છું;

સંસાર તાજ કરું છું—રમવા આવોને રે. ૩

મહા મહિને મંદિરીયાં રે સૂનાં,

હરિ વિના આસનીયાં રે સૂનાં;

પ્રભુ વિના કેમ રહેવાશે—રમવા આવોને રે. ૪

ફાગણ મહિને ફરફળતી રે હોળી,

છોકરાં ભરે ગુલાલની જોળી;

હરિ વિના ઠોણુ ખેલે હોળી—રમવા આવોને રે. ૫

- ચૈતરે ચતુર્થાજ આબ્યા,
 સૌ લોકનો સંદેશો રે લાબ્યા,
 વહાલો મારો કંઈ ન લાબ્યા—રમવા આવોને રે. ૬
- વૈશાખે વાવલીયા રે વાયા,
 આંખ ઉઘાડીને ચોદશ જોયાં;
 આંસુ પાલવડે લોયાં—રમવા આવોને રે. ૭
- જેઠ માસે જગજીવન આવે,
 સૌ લોકો સંદેશો રે લાવે;
 વા'લો મારો કંઈ યે ન કહાવે—રમવા આવો રે. ૮
- આષાઢ હું અબળા રે નારી,
 જોખન દરિયે પૂર છે ભારી;
 વા'લો મારો મેલ્યાં વિસારી—રમવા આવોને રે. ૯
- શ્રાવણે સરવરીયા રે વરસે,
 નદીયે નીર ઘણેરાં રે ભરશે;
 વા'લો મારો કેમ ઉતરશે—રમવા આવોને રે. ૧૦
- આઠરવો ભર દરિયે રે ગાજે,
 નીલાં વન નવ પલ્લવ રાજે;
 વા'લો મારો લગીર ન લાજે—રમવા આવોને રે. ૧૧
- આસો તે માસે આવી દિવાળી
 લોક વણે છે સેવ સુવાળી;
 વા'લો વિના આ શી દિવાળી—રમવા આવોને રે. ૧૨

એક યુગલનું સ્વાર્પણ

૪૬

બારબાર વર્ષે માધાવાવ ગળાવી, તોથે ન નિસર્યા નીર,	મારા બહાલા.
તેડાવો જોશીને, જોશ જોવડાવો, જોશીડા જોવડાવો,	મારા બહાલા.
જાણતલ જોશીએ એમ જ કીધું, દીકરો ને વહુ પધરાવો,	મારા બહાલા.
ઘોડો ખેલાવતા હો વજમલ દીકરા, દાદાજી બોલાવે,	મારા બહાલા.
શું રે કહો છો મારા સમરથ દાદા ? શું રે પડ્યાં છે કામ ?	મારા બહાલા.
જાણતલ જોશીએ એમ જ કીધું, દીકરો ને વહુ પધરાવો,	મારા બહાલા.
અમને શું પૂછો મારા સમરથ દાદા ? પારકી જણીને પૂછી આવો,	મારા બહાલા.
બેટડો ધરાવતાં હો વહુજી જાડેજી, સામુજી બોલાવે,	મારા બહાલા.
શું રે કહો છો મારાં સમરથ સામુ ? શું રે પડ્યું છે કામ ?	મારા બહાલા.

ભાઇ વાળંદીઆ વીરા વાળંદીઆ, સંદેશે લઇ જાજે,	મારા બહાલા.
મારી માતાને એટલું રે કહેજે, ચુંદડીને મોડીએ લઇ આવે,	મારા બહાલા.
પહેલું પગથીયું જેમ જેમ ઉતર્યાં, નજરે દેખાયાં નીર,	મારા બહાલા.
બીજું પગથીયું જેમ જેમ ઉતર્યાં, નજરે દેખાયાં નીર,	મારા બહાલા.
ત્રીજું પગથીયું જેમ જેમ ઉતર્યાં, ઠાંઠાં સમાણાં નીર,	મારા બહાલા.
ચોથું પગથીયું જેમ જેમ ઉતર્યાં, ગોઠણ સમાણાં નીર,	મારા બહાલા.
પાંચમું પગથીયું જેમ જેમ ઉતર્યાં, કેડ સમાણાં નીર,	મારા બહાલા.
છઠ્ઠું પગથીએ જેમ જેમ ઉતર્યાં, છાતી સમાણાં નીર,	મારા બહાલા.
સાતમે પગથીએ જઈ પગ દીધો, પુરવશ ચડીયા પ્રાણ.	મારા બહાલા.

જસમાની ગરબી

૪૭

(રાગ-પુનમ ચાંદનીનો)

- ગાજે પાટણપુરમાં ગરવી ગુર્જરનો ધણી રે,
 સાચો સખજો પેલો સોલંકી સિદ્ધરાજ;
 જેની કીર્તિ વ્યાપી રહી આ જગમાં ધણી રે. ૧
 તેણે લોકો કાજે વાવ, ફૂવા બંધાવીઆ રે,
 મોટાં માનસરોવર દેવળ-ધર્મ વિશાળ;
 પોષી સર્વ પ્રજાને શત્રુ સર્વ નમાવીઆ રે. ૨
 તેણે પાટણ પાસે એક સરોવર આદર્યું રે,
 ખોદે ખાડા ત્યાં તો માળવી ઓડણ અનેક;
 નાંખે ઓડણો મટોડા માથે લઈ પળું રે. ૩
 પાળે વડની ડાળે ઝુલે બાળક પારણે રે,
 માટી લેતાં જસમા ઝુલાવે નીજ બાળ;
 વળતાં મુખડું પેખી ભય કુંવરને વારણે રે. ૪
 સાદે વેષે ફરતાં રાજાએ દેખી પરી રે,
 ભાતે રૂપાળી રંગીલી પરમ ચતુર;
 પાસે જઈને રાજા કહે છે સુષુ તું સુંદરી રે. ૫
 ‘ માટી સારવાને આ કોમળ કાયા કરી નથી રે,
 પાળે બેસીને તું રીઝવ તારૂં બાળ;
 બીજી ઓડણો છે કામ કરે તારી વતી રે. ’ ૬
 જસમા કહે છે ‘ રાજા કામ કરી ખાવું ગમે રે,
 મુજને બેસી રહેતાં વાધે અંગે રાગ;
 મારા નવરા દહાડા બેઠે નવ નીકે કદી રે. ’ ૭

' જસમા જંગલમાં વસવાને તું સરજી નથી રે,
 મારા નગર તણે તું આવીને જો નોક;
 પાટણપુરની શોભા હું તુજને શું કહું કથી રે '. ૮
 ' નગરે અંધારી શેરી ને ઉંચી મેડીઓ રે,
 તેમાં માણસ આડે ચાલ્યાનો નહીં માગ;
 જાણે ઉનાળે ઉભરાતી દેખું કીડીઓ રે '. ૯
 ' જસમા માણસ બહુ દેખીને શું ઘેલી બને રે,
 તારા હલકા મનમાં ઉઠે હલકા ઘાટ;
 ન કળે ખાખરની ખીસકોલી સાકર સ્વાદને રે '. ૧૦
 ' રાજા મેલાં મન માણસનાં મેલાં શહેરનાં રે,
 મેલી ગલીઓમાં બહુ મારે છે દુર્ગંધ;
 મેલાં ઝેર તણાં જીવે તે જીવે ઝેરમાં રે '. ૧૧
 ' જસમા રાજના દરબારે તેં દીઠા નથી રે,
 તેમાં બાગ બગીચા ખીલે કુલ ગુલાબ;
 મોટા હોજ કુવારા ઉડે આવે જોસથી રે '. ૧૨
 ' રાજા જંગલ આગળ બાગ બગીચા ધુળ છે રે,
 જેવો સૂરજ આગળ તારાનો ચળકાટ;
 મારા જંગલની મોજો તો મોંઘે મૂલ છે રે '. ૧૩
 ' જસમા જંગલની વાતો તું આજ વિસારજો રે,
 મીઠાં નરઘાં ને સારંગી કેરા સૂર;
 ગાયન સુણવાને કાજે તું મહેલ પધારજો રે '. ૧૪
 ' રાજા નવ રીઝું સારંગી કેરા સૂરથી રે,
 મેના મોર બપેયા ટેવ્યા છે સુજ કાન;
 વાતો કૌચલના ટૌકથી તો કહેતી નથી રે '. ૧૫

‘ ઓડણુ આવો તો ઉતાઈ મેડી માળીએ રે,
રહેજો મિત્ર સહોદર સર્વ સંબંધી સાથ;
તમને પ્રિયજનો માનીને નિશદ્દિન પાળશું રે ’. ૧૬

‘ મારે ઓડણુને ઉતરવા જોઈએ ઝુંપડી રે,
મેડી માળે ચડતાં મુજને આવે ફેર;
પડતાં પગ ભાગે ને કાયા થઇ જાય કુખડી રે ’. ૧૭

‘ ઓડણુ આવો તો પીરસાવું મેવા ચુરમાં રે,
ઝુલે હાથી ઘેડા ગુર્જરપતિને દ્વાર;
તેને દેખીને હરખાશે ઓડણુ ઉરમાં રે ’. ૧૮

‘ મારે ઓડણુને તો વાળુ જોઈએ ઘેંસનાં રે,
રાજા ! શું છે મારે હય હાથીનું કામ;
દહીં ને દૂધ મઝેનાં ભારે ભૂરી ભેંસનાં રે. ૧૯

‘ ઓડણુ માગી દયો તે આછા શાળુ ઓઢણું રે,
હીરા માણેક મોતી સોનાના ભંડાર;
આવી કંચન વરણી કાયા પર શોભે ઘણું રે.’ ૨૦

‘ છાયલ ટકશે આછાં શાળુ તો ફાટી જશે રે,
નાખું ઘાસ ચણોઠી ગંઠી કંઠે હાર;
પહેં ફેર કુલ તણી માળા તો પરણ્યો રીઝશે રે.’ ૨૧

‘ જસમા કહે તું મુજને કેવો છે તારો પતિ રે,
તારા જેવી સમજી નારી જેને ઘેર;
એના જેવો મુખિયો આ જગમાં ખીજો નથી રે.’ ૨૨

‘ પેલો કેડ કસીને કામ કરે મારો પતિ રે,
જેના મોળીઆમાં બહેકે છે બહુ પુલ;
જેના કોઢાળીના ઘાથી ધરતી ધુજતી રે.’ ૨૩

‘ જોને કામ કરતાં એ ન્યાળે તારા બાણી રે,
એના મનમાં તારો પૂરો નહીં વિશ્વાસ;
તારી બુઝ ન બાણે જસમા એ તારો ધણી રે.’ ૨૪

‘ રાજા સાચાને ભય લેશ નથી સંસારમાં રે,
મારા પતિને મારો સંપૂરણ વિશ્વાસ;
હું તો અન્ય જનોને ભાઈ ગણી રહું બારમાં રે.’ ૨૫

‘ જસમા રાણા ને રાજાને હું તાણે કઈ રે,
મોટા મહારથી પણ ન આપે સામો બોલ;
તારા આગળ હું નવ અમલ ચલાવવા આદર્શ રે.’ ૨૬

‘ રાજા કાયા ને માયા પર બળ નૃપનું વસ્તુ રે,
પ્રભુએ જીવ ધર્યો છે જૂદો કાયામાંય;
મારે ભૂપતણું પણ તે પર ન ચાલે કશું રે.’ ૨૭

‘ જસમા દૃઢતા તારી દેખી વિસ્મય થાય છે રે,
આવાં દંપતિને પણ આખર હોય વિયોગ;
મીઠ્યા આ જગના સુખ માટે મન મુઝાય છે રે. ૨૮

‘ રાજા કોઈ ન બાણે કાલે માફ શું થશે રે,
એવી અદ્વય જીવંતી માણે આ સહુ લોક;
ફરી રહેણી સુખ પરલોકે પૂરણ આપશે રે’. ૨૯

‘ એવું કહીને જસમા ટોપલી લઈ પાછી ફરી રે,
રાયે લીધો વળતી પાટણ કેરો પંથ;
થઈ છે જસમાના પતિવ્રતની જેને ખાતરી રે. ૩૦

મહાકાળીનો ગરબો

૪૮

મા તું પાવાની પટરાણી કે, કાળી કાળકા રે લોલ.
 મા તારે કુંગરડે ચડવું તે, અતિ ઘણું દોહેલું રે લોલ.
 મા તારી પ્રહક્ષિણા કરવી કે, વરણન શું કરે રે લોલ.
 વિશ્વાસે તપ કરવા બેઠા કે, કેવળ મુનિ થયા રે લોલ.
 આલું રૂડું ચૌદું ચાંપાનેર કે, ચૌટે ચૌદ મળ્યા રે લોલ.
 ત્યાં કાંઈ ગતાતા ગરબા કે, માજી આવિયાં રે લોલ.
 રાચે છેડલો સાહ્યો હાથ કે, માજી પ્રસન્ન થયાં રે લોલ.
 માગ્ય માગ્ય ઘોડાની ઘોડાર કે, હાથી ઝુલતા રે લોલ.
 માગ્ય માગ્ય કુટુમ્બ કુશળ ક્ષેમ કે, જંજાળ અતિ ઘણી રે લોલ.
 માગ્ય માગ્ય ગુજરાત સરખી ગાદી કે, બહર બેસણું રે લોલ.
 માગ્ય માગ્ય નવે ખંડના રાજ્ય કે, ચાંદો સૂર્ય તપે રે લોલ.
 માગું માગું એટલું વરદાન કે, મારે મહોલે પધારીએ રે લોલ.
 ફટ ફટ પાવાના રાજન કે, એ શું માગીયું રે લોલ.
 આજથી છટ્ટે ને છ માસ કે, મૂળ તારૂં જશે રે લોલ.
 એમ ઠહી માતા થયાં અલોપ કે, પાવે હાથ ઘસ્યા રે લોલ.

જળ ભરવાને ચાલો રે !

૪૯

ગરબી

જળ ભરવાને ચાલો રે, મિઠલડાં જળ ભરવા,
 ખીલ્યું યૌવન મ્હાલો રે, મધુરાં જળ ભરવા;
 આજ અમુલ્ય દહાવો રે, મિઠલડાં જળ ભરવા,
 ચાલો ખેડેનીઓ ! ચાલો રે, મધુરાં જળ ભરવા:
 તરશે તરફડતાં મરે, ખેડેનો-ભાઈ અનેક,
 પાવું અમૃત તેમને, એજ ધરો મન ટેક.

ધાન્ય લવણને ચાલો રે, મિઠાં ધાન્ય જ લણવા,
 લીલાં ક્ષેત્રોમાં મ્હાલો રે, ખીલ્યાં ધાન્યનાં કણ જ્યાં;
 દ્યોને અનુપમ દહાવો રે, મધુર યૌવનભરમાં,
 ચાલો સજનિઓ ! ચાલો રે, મિઠાં ધાન્ય જ લણવા.

ભૂખ્યાં, ત્રાસતખ્યાં, દીસે મનુ ખાલક ચોપાસ,
 પ્રભુની થાળ હર્ષ કરો, તૃપ્ત તેમને ખાસ.

કુલ વીણવાને ચાલો રે, મધુર પુલડાં વીણવા,
 મીઠું યૌવન મ્હાલો રે, રૂઝેરાં કુલ વીણવા;
 આજ આનંદ દહાડો રે, રસીલાં કુલ વીણવા,
 ચાલો સાહેલી ! ચાલો રે, રૂડાં કુલડાં વીણવા;
 દુઃખ, કલેશ, ચિન્તાભર્યું જગ રડતું લાચાર,
 કરો શાન્ત, આશાભર્યો પુષ્પ તણા ધરી હાર.

રસ સિંચવાને ચાલો રે, મધુરો રસ સિંચવા,
 યૌવનવન મ્હાલો રે, અમર ફાલ્યાં ફળ જ્યાં;

ગાનઝરણુ ઝરાવો રે, લતાકુંજે લયતાં,
 ચાલો સજનિઓ ! ચાલો રે, મિઠલડો રસ સિંચવા;
 સૂકી રસહીન બની રહી, હૃદયવાડી ઢેખાય,
 વર્ષાવો અભિધાર ત્યાં, પ્રકુલ રમણીય થાય.

ગીત ઝીલવાને ચાલો રે. મધુરાં ગીત ઝીલવા,
 આજ યૌવન મહાલો રે, પતિપ્રભુના ગીતમાં;
 રમી રાસ લ્યો લહાવો રે, પ્રીતિભક્તિ ઉરમાં,
 ચાલો જહેનીઓ ! ચાલો રે, મધુરાં ગીત ઝીલવા:
 નન્દન સુન્દર નન્દનો, વાયે રસીલી વેણ,
 અંતર ઝીલી અમૃત ભર્યા રેલાવો પ્રભુ ક્હેણ.

જળ ભરવાને ચાલો રે, મિઠલડાં જળ ભરવા,
 લીલું યૌવન મહાલો રે, રસીલાં અમી ભરવા;
 લ્યોને આનંદ લહાવો રે, રોડેરાં અમી ભરવા,
 ચાલો સાહેલી ! ચાલો રે, મધુરાં જળ ભરવા.

રામમોહનરાય

હુંડી

૫૦

મારે શામળીઆ સરખો સરદાર રે, સમઠે ગિરધારી,
 ધણી ધાયો દુવારકાનો નાથ રે, સમઠે ગિરધારી;
 મારે કોઇ નથી પરવાર રે, સમઠે ગિરધારી,
 હુંડી દેલો દુવારકાના નાથ રે, સમઠે ગિરધારી.

જૂનાગઢમાં જોઈ વળ્યા, કાંઈ ન દીઠા મારા નાથ,
 હેતે હુંડી શીકારજો, દેજો દેજો દુવારકાના નાથ રે, સમઈ૦
 મુઠામાનાં દ્રારિદ્ર કાપીઆં, આવ્યા જ્યારે તમ દ્વાર,
 બે મુઠી તાંદુલ આરોગિયા, ત્યારે લક્ષ્મીએ આલ્યા હાથ રે,
 સમઈ૦

ગાંજેવ કેરે કારણે, ચક્ર ધાર્યું મહારાજ,
 મુધન્વાને રાખીઓ, તમે તેલ કડાથી તતકાલ રે, સમઈ૦
 જગન કરે ત્યાં જાઓ નહીં, અને વેચાયા મટુકી માંદા
 એવા હયાળુ છો તમે, અન્ન એંઠાં આહીરનાં ખાવ રે, સમઈ૦
 કુંવરબાઈનાં માંભેરાં પુરિયાં, રાખી સભામાં લાજ,
 ગાંસડે ગાંસડે કાપડ લાવિયા, તમે સંતોષી નાગરી નાત રે, સમઈ૦
 કુંવરબાઈની જોડાણીએ, નહાવા મેલ્યાં ઉનાં નીર,
 વિઢૂલ વરસાદ વરસાવીઓ, ઠરી કૃપા બળભદ્રવીર રે, સમઈ૦
 જૂનાગઢના શહેરમાં, સાંઠા સાતસેં નાગરની નાત,
 નાતનું નથી નોંતરે, મને નાતે દીધો તિરસ્કાર રે, સમઈ૦
 નહીં પ્રાદ્યક્ષ નહીં વાણીઆ, નહીં શેઠ ને શાહુકાર,
 હું છું ઠાસ તમારો, નાગર પ્રાદ્યક્ષ કંગાલ રે, સમઈ૦
 સોનાં રૂપાં નજરે ન દીઠાં, ન દીઠા મોતીના હાર,
 તુલસીની માળા પહેરી હું કરે, મારા ઘરમાં નથી વાળીવાલ રે,
 સમઈ૦

બેટી બેટો વળાવીઆં, વળી વળાવી ઘરની નાર,
 એક હતું જૂનાગઢનું ઝુંપડું, તે તો હડાડી દીધું તતકાલ રે,
 સમઈ૦

સૌંઠા સાતસૌં રૂપિયા રોકડા, લાંબો મારો નાથ,
 ગોમતીજીને કાંઠડે, હુંડી આપે દ્વારકાનો નાથ રે, સમરૂં
 નરસી મહેતાની વિનતિ, તમે સાંભળો મારા નાથ,
 કરે જોડી તમને કહું, હવે હસીને ઝાલો મારો હાથ રે, સમરૂં

બંસીની ધૂન

૫૧

(રાગ—' ઝીણી મોર ટહુકે છે લીલી નાથેરમાં.')

કહાન બાન બૂલવે જો બંસીની ધૂનમાં !

બંસીની ધૂનમાં, ખેલે રસ તાનમાં, કહાન.

ડોલી રહ્યો કહાન, બંસીની ધૂનમાં,

થંબ્યાં કાલેન્દીનાં નિર રાજ, કહાન.

કરંકે કુન્તલ શ્યામ, બંસીની ધૂનમાં,

નયને બઢના પ્રકાશ રાજ, કહાન.

સોહી રહ્યો શ્યામ, બંસીની ધૂનમાં,

છેડી રહ્યો મીઠા મુર રાજ, કહાન.

વજનાર ચેટ્ટી બની, બંસીની ધૂનમાં,

અવળાં બૂવણુ સજી ધાય રાજ, કહાન.

ત્રેમદીપક ઝગે, બંસીની ધૂનમાં,

ભવનાં બંધન છુટી બાય રાજ, કહાન.

(ગુણસુંદરી વર્ષ ૬.)

સૌ. દીપકબા રેસાઈ.

તળાવડી

૫૨

(ઢાળ : સરોવર પાણીડાં ગઈતી, સાહેલડી !)

ખોખા સમોવડી ભરી તળાવડીમાં
 નાની શી નાવડી ઝૂલતી હ રે;
 એમાં એકલડી હોંચું, સાહેલડી !
 આનંદ ઘેલડી હું ફૂલતી હ રે.
 અમીરસ પાણીડાં પાંખાળી પાવડી
 વીંચું ત્યાં આભને વીંછળે હ રે;
 ભીંજે સૂરજ ને ભીંજે આંદલિયો,
 નવલખ તારલા નીતરે હ રે.
 ત્રપકતી ત્રપ ત્રપ સોનેરી વાહળી
 ફરે ગગનમાં ફૂંદડી હ રે;
 રસખસ હૈયાં ભીંજે રસીલાં,
 ભીંજે મારી નવરંગ ચૂંદડી હ રે.
 પાણીડાં હલકે ને છલકે તળાવડી,
 આખા જગતમાં રેલતી હ રે;
 બ્યાં બ્યાં રેલે ત્યાં ભરતી આનંદની,
 દુઃખડાં દૂર કરી મેલતી હ રે.
 આવો, આવો, સૌ આવો, સાહેલડી !
 નિર્મળ જળ પર ઝીલવા હ રે;
 નિત નિત નૌતમ ખીલતી સુંદર,
 કુસુમકળી સમ ખીલવા હ રે.

ત્રિભુવન ગ. વ્યાસ.

વર્ષાનો રાસ

૫૩

(ઢાળ : ખમ્મા ! વીરાને જાડ વારણે રે લોલ.)

વર્ષા તો સાત સાત જહેનડી રે લોલ;	
સાતે તે જહેનીઓ અપાર જો:	વર્ષા૦
વર્ષાની એક જહેન વાઢળી રે લોલ;	
વાઢળી એ જગત જલધાર જો:	વર્ષા૦
વર્ષાની એક જહેન વીજળી રે લોલ;	
વીજળી એ પ્રાણતેજતાર જો:	વર્ષા૦
વર્ષાની એક જહેન ચાંદની રે લોલ;	
ચાંદનીએ ચંદ્રકિરણહાર જો:	વર્ષા૦
વર્ષાની એક જહેન વેલડી રે લોલ;	
વેલડીએ ફૂલમધુભાર જો:	વર્ષા૦
વર્ષાની એક જહેન ઢલડી રે લોલ;	
ઢલડીએ પ્રેમવ્રતવિહાર જો:	વર્ષા૦
વર્ષાની એક જહેન રૂકિમણી રે લોલ;	
રૂકિમણી તે રૂપનો અંખાર જો:	વર્ષા૦

દેશળજી પરમાર

શરદનો રાસ

૫૪

(ઢાળ—હારે સખિ ! દીઠો ડાલરિયો

કાલંદરીને કાંઠે ઉભો રે એ-ગીતનો લય)

હાં રે સખિ ! મીઠી મધુરી જો ચંદા,

કે આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

હાં રે રાસ રમવાને તારક-વૃન્દા

કે દેવી જયોતે ઝગે છે !

દેવ-ખાલિકા સમી એ આભ-ખોળે લાડતી;

હાં રે એ તો સખોંઓ શું સરે મન્દમન્દા:

હો ! ચન્દા જો ! આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

કોટિ કોટિ અમીધાર ગગનેથી નીતરે;

હાં રે આજ સૌમ્ય બની પૃથિવી નવ-ખણ્ડા:

હો ! ચન્દા જો ! આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

પ્રાણને ઉંડાણ એ ઝળકે અનેરી;

હાં રે એણે જગને ઓઢાડોં તેજકન્થા:

હો ! ચન્દા જો ! આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

ભયુ ભયું મુખ એનું આંખને ભરી દે;

હાં રે એ તો જીવન ભરી દે સુખ-કન્દા:

હો ! ચન્દા જો ! આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

વિશ્વ-વાંસળીમાં આજ પ્રેમ-સૂર વાગે;

હાં રે એના હૈયે પડે પડછન્દા:

હો ! ચન્દા જો ! આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

ઉરમાં અભિલાષ હો ! કુંભી કુંભી જાગે;

હાં રે ઉડે રસછોળ આજ સ્વચ્છન્દા !

હો ! ચન્દા જો ! આભ કેરે કાંઠડે ઉગે છે !

(પ્રસ્થાન વર્ષ ૧૯૮૨)

સ્નેહરશ્મિ

કોયલડી

૫૫

(શે'રનો સુખો ક્યારે આવશે રે—એ દાળ)

વાગે વધાઈ વસન્તની રે,

ફૂલડે ઉડે એની ફેર રે કોયલ જહેની !

એક ' ફૂલ ' કર આજનું રે—(ટેક)

મોહારી લતા ઠંઈ માંડવે રે,

મીઠા આંખલીઆનો મોહાર રે કોયલ જહેની ! એક૦

વન-વન વેણુ વિહંગનાં રે,

ધર-ધર ગાજતાં ગાન રે કોયલ જહેની ! એક૦

સૂનાં લાગે સહુ એ સખિ ! રે,

પંચમવિષ્ણુ નહિ પ્રાણુ રે કોયલ જહેની ! એક૦

આજ કળી ઉઘડી રહે રે,

સંતાડયા છેડજે સૂર રે કોયલ જહેની ! એક૦

આજ રહે કયમ રૂસણાં રે ?

આજ થવાં શાં ઉદાસ રે કોયલ જહેની ! એક૦

ઉભી સખી આવી આંગણે રે,

પ્રેમનો કરજે પ્રકાશ રે કોયલ જહેની ! એક૦

કાલ્ય વસન્ત વહી જશે રે,
આભમાં ઉડશે આગ રે કોયલ જહેની ! એક૦

આવશે મેઘ અષાઢનો રે,
વીજળી પામશે વાજ રે કોયલ જહેની ! એક૦

હાહુરનાહ ડરાવશે રે,
ઝિલ્હી તણા ઝણુકાર રે કોયલ જહેની ! એક૦

માન ત્યારે મન રાખજો રે,
અવર તણે અધિકાર રે કોયલ જહેની ! એક૦

આજ રાણી તું તો રાગની રે,
સૌરભનો શણુગાર રે કોયલ જહેની ! એક૦

વેદઝયા તું વસન્તની રે,
ધીમી સુધા કેરી ધાર રે કોયલ જહેની !
એક ' ફૂફ ' કર આજતું રે.

બોટાદકર.

ચંદ્ર અને ધરણી

૫૬

(રાગ દેશ)

હજો સખી સૃષ્ટિનો શણુગાર હાર,
ચાલો ચાલો નેવાને ચંદ્રમા;
નેને પ્રેમઘેલી ભુમિનો દેહાર,
નેને ડાલો સૃષ્ટિ આનંદમાં;
હાં રે ડાલો સૃષ્ટિ આનંદમાં.

(સાખી)

ધન્ય ધરા-સુંદરી તને, ચતુર ચંદ્ર તુંજ કાન્ત,
 શાન્તિ પાઠ પઢાવતો, સાધીને એકાન્ત
 ધરણી પડી પતિને પાય, શિક્ષા શિરે ધરે રે,
 ગુણિયલ ગોરી પતિગુણ ગાય, શાન્ત ચિતે રમરે રે;
 ધરોને બહેની ધરતી માતાનું કહ્યું કાન,
 પ્રીતેથી કરો સંસારસુધારસ પાન.

(સાખી)

ચંદ્રસુખે ચીડાઈને તારાનાં મુખ ક્યામ,
 સદ્ગુણીનું સુખ ભાળીને રમે દુષ્ટના રામ.
 સખી જેને પતિનું માન,
 તેનાં ગાંધર્વ ગાયે ગાન;
 પામે દેવી સમાન સન્માન,
 રમે રમા રસિક લઈ તાન. ધરણી પડી૦

(સાખી)

ધરણી-નાર સમ ગૃહિણીઓ સેવે સ્વામી પાય;
 ચતુર ચંદ્રસમ પતિ મળે જય જય ત્યાં ઉચરાય. ધરણી૦

 સેવાનાં સન્ત

સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ સાહેલડી !
 સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ.

સર્વે સંસારની સાથમાં વસીને,
 સહુને સહાયકારી થઈએ—સાહેલડી !
 આડોશી પાડોશી કુટુંબ કળીલે,
 રહેતી નજરથી હો ! જોઈએ—સાહેલડી !
 સંસારે રૂઢિનો સડો જે પડ્યો છે,
 તોડી ભાંડુને સુખ દઈએ—સાહેલડી !
 દુઃખિયાનાં દુઃખ સહુ ટાળવાને માટે,
 ઘર ઘર જઈ જ્ઞાન દઈએ—સાહેલડી !
 સેવાસુધારસ સ્વર્ગિય ખ્યાલી,
 નિત્યે ભરી ભરી લઈએ—સાહેલડી !
 સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ સાહેલડી !
 સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ.

રાસમન્દિર

રાયચુરા

 વાદળી ઘૂમે છે

૫૮

વીજ ચમકે મેહુલીઓ ગાળે છે.
 કરે મોર મીઠા ટહુકાર
 વાદળી ઘૂમે છે.
 નેણ ચમકે હેતલડાં ગાળે છે
 કરે હૈયા મીઠા ટહુકાર—વાદળી૦

દિવસ ચમકે રાતણી ગાજે છે
 એમાં મીઠા જીવન ટહુકાર—વાદળી
 પ્રજ્ઞા ચમકે ને પ્રજ્ઞાંડ ગાજે છે
 કરે આત્મા ઉંડા ટહુકાર—વાદળી

નવાં ગીતા.

ત્રિભુવન વ્યાસ

પ્રજ્ઞાનાદ ગાજે

૫૮

અહો ! પ્રજ્ઞાનાદ ગાજે, શો પ્રજ્ઞાનાદ ગાજે;
 રૂડો રાક્ષ રચ્યો આજે પ્રજ્ઞાંડમાં,
 અનેક રૂપે રાચીએ અનંત કોટી અંડમાં—શો પ્રજ્ઞાનાદ
 બીજરૂપે રહી વૃક્ષમાં, પીએ ભૂમિરસ સાર;
 ભૂતળ દળે ઉંડા જળે, પણ વસીએ નિરધાર.
 દેહભૂતમાંહી દેવરૂપે મનાઇએ,
 તેજમાંહી તત્ત્વ બની તેજમાં સમાઇએ;
 શૂન્યમાંહી શબ્દે છવાઇએ—શો પ્રજ્ઞાનાદ

સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, સ્થળ એવું નહિ કોઈ;
 કરીએ ક્રીડા નવ અમે, અણુમાં પણ અણુ હોય.
 અનેકરૂપે રાચીએ અનંત કોટી અંડમાં—શો પ્રજ્ઞાનાદ

કવિ ચિત્રકાર કૃષ્ણચંદ્રભાઈ.

મહેમાનોને પ્રાર્થના.

૬૦

(દાળ: ઓધવજી ! સંદેશો કહેજો સ્થામને.)

મહેમાનો ઓ વહાલાં ? પુનઃ પધારજો !
 તમ ચરણે અમ સદન સદૈવ સુહાય જો.
 કરજો માફ હજારો પામર પાપ, જે
 દિનચર્યામાં પ્રભુ પાસે પછુ થાય જો. મહેમાનો૦
 ઉન્નત ગિરિશૃંગોનાં વસનારાં તહમી,
 ઉતર્યા રંક ઘરે, શો પુણ્ય પ્રભાવજો !
 શુશ્રુષા સારી ના અમને આવડી,
 લેશ ન લીધો લલિત ઉરોનો લહાવ જો. મહેમાનો૦

મણિશંકર ર. ભટ્ટ.

ખા લ સા હિ ત્ય મા ણા

૧. તારામંડળ	કાવ્ય	૦-૧-૦
	પાકું	૦-૬-૦
૨. કુમાર વીરસેન (ખીજ આશ્રિત)		૦-૬-૦
૩. ચાર ખાલસંવાદો		૦-૩-૦
૪. ખાલમિત્રની વાતો ભાગ ૧	કાવ્ય	૦-૬-૦
	પાકું	૦-૧૨-૦
૫. ખાલકાવ્યો	ભાગ ૧	૦-૩-૦
૬. સિદ્ધાદ શોક	કાવ્ય	૦-૭-૦
	પાકું	૦-૧૦-૦
૭. ખાલમિત્રની વાતો ભાગ ૨	કાવ્ય	૦-૬-૦
	પાકું	૦-૧૨-૦
૮. નળ-દમયંતી		૦-૩-૦

એ ક આ ના ખા લ સા હિ ત્ય મા ણા

૧. અંશુકિયાભાષ	(ખીજ આશ્રિત)
૨. કમળા અને જુલજુલ	
૩. વીરકથાઓ	ભાગ ૧ લેા
૪. રામો	
૫. રંમની પેદી	(ખીજ આશ્રિત)
૬. કા'નો ભરવાડ	(ખીજ આશ્રિત)
લખો: (૧) વ્યવસ્થાપક: 'ખાલમિત્ર' ચરિત્ર	
એન્યુક્લેશન સોસાયટી, આણંદ (૨) મન્ની:	
પુસ્તકાલય સ. સ. મડળ લિમિટેડ વડોદરા.	

